

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

REDACTIE: RIDDER RENÉ VICTOR, HOOFDREDACTEUR

E. BOONEN, C. CAENEPEEL

REDACTIEADRES: PROF. MR. RIDDER RENÉ VICTOR, BRITSELEI 40, 2000 ANTWERPEN

HET ONTTREKKEN VAN DE VORDERING TOT STAKEN VAN ONGEORLOOFDE HANDELSPRAKTIJKEN AAN DE ALLEENHEERSCHAPPIJ VAN DE HANDELAARSNOTIE UIT HET WETBOEK VAN KOOPHANDEL

1. Men spreekt de laatste tijd veel van een "economische magistratuur". Het onderwerp is niet nieuw. In 1936 reeds wijdde prof. GEORGES JANSSEN, de latere gouverneur van de Nationale Bank van België, er een voordracht aan in de *Conférence du Jeune Barreau* te Brussel¹. Met het sindsdien zo sterk toegenomen aantal tussenkomsten van de overheid in de produktie en het ruilverkeer zijn echter ook de vooroorlogse bekommernissen om de rechtsbescherming steeds groter geworden. En men denkt daarbij niet alleen aan uitgesproken conflicten waarbij het er voor de betrokken rechtsonderhorigen opaan komt de meest geschikte onafhankelijke rechter te vinden. Men zoekt ook naar wegen om geschillen te voorkomen door wrijvingspunten te laten afkoelen in verzoeningsprocedures. Meer dan één stem is daarbij opgegaan om op de gepastheid van een doelmatiger inschakelen van de rechtbanken van koophandel in deze ontwikkeling te wijzen². Tot zelfs in de openingsredevoeringen voor het Hof van

Cassatie hoort men uiting geven aan zulke bekommernis³.

In onderhavige bijdrage zouden wij bij voormelde gedachtengang willen aanknopen maar dan op een minder futuristisch vlak. Men kan inderdaad de mening zijn toegedaan dat de bestaande wetgeving nu reeds een begin van uitgroeien van de traditionele handelderechten tot volwaardige scheidsrechters van het economische verkeer toelaat. Veel hangt echter af van de ijver waarmee de rechtbanken van koophandel zelf bereid blijken een nieuwe verantwoordelijkheid op te nemen door het maximum te halen uit de bewoordingen waarin de wetgever hun taak omschrijft. Vooral met jonge teksten waarvan de draagwijdte nog niet gekortwiekt is door een jurisprudentieel verleden kan nu opbouwend werk worden verricht. Wij zouden dit willen aantonen aan de hand van de Wet van 14 juli 1971 en meer bepaald in verband met de artt. 55 e.v., die de bevoegdheid omschrijven van de president van de rechtbank van koophandel om de staking te bevelen van ongeoorloofde handelspraktijken.

Onze stelling zal daarbij tweevoudig zijn. In de eerste plaats lijkt het thans mogelijk af te stappen van de mening dat de term "handelaar" in een zelfstandig opgebouwde wet noodzakelijk verwijst naar de handelaarsnotie van het Wetboek van Koophandel. Vervolgens zouden wij willen beklemtonen dat een brede opvatting der commercialiteit, zoals die voor de vordering tot staken past, ook haar weerslag behoort te hebben buiten het raam van de wedijver tussen privaatrechtelijke deelnemers aan het ruilverkeer. De tij-

¹ De tekst werd pas later gedrukt: zie *J.T.*, 1959, 325 e.v.

² Zie o.a. E. KRINGS, "L'économie générale de la réforme judiciaire", in *Travaux de la Fac. de Droit de Namur*, nr. 2, *Le Code judiciaire*, Brussel 1969, p. 16; G. SCHRANS, "Le rôle du juge commercial en présence des problèmes économiques", *J.C.B.*; 1970, 417, alsmede "Overzicht van het economisch en financieel recht" in SCHRANS-GROOTAERT, *Ekonomisch en financieel recht vandaag*, Gent 1972, p. 46; zie ook de voordrachten besproken in *R.W.*, 1973-74, 2234, en *J.T.*, 1974, 402; Ch. DEL MARMOL, "Pour une magistrature économique", *Bull. Fabrimétal*, 17.12.70; J. VAN DER GUCHT, "De economische jurisdictie of rechtbank", *J.C.B.*, 1972, 285; SWENNEN-VEROUGSTRAETE, "Kroniek van rechtsleer en rechtspraak betreffende het Belgisch economisch recht", *S.E.W.*, 1973, 459; M. HUYS & G. KEUTGEN, "Pour une magistrature économique", *Bull. F.E.B.*, 1974, 3011 en vooral 3023 e.v.

³ Proc.-gén. W. GANSHOF VAN DER MEERSCH, openingsrede 3 sept. 1973, *R.W.*, 1973-74, 153-156.

den zijn o.i. rijp om ook de economische mededinging bedreven door overheidslichamen aan het toezicht van de president der rechtbank van koophandel te onderwerpen. Een recente uitspraak in die zin van het Hof van Beroep te Brussel van 12 november 1974 wordt trouwens in aansluiting op dit artikel door het *Rechtskundig Weekblad* gepubliceerd.

1. De eigen handelaarsnotie van de artt. 54 en 55 onder i WHP.

2. Het onderzoek van de vraag of het handelaarsbegrip in het raam van de vordering tot staken eng of breed dient uitgelegd, spitst men het best onmiddellijk toe op art. 55 onder i WHP en het aldaar bedoelde art. 54 van dezelfde wet. De term "handelaar" staat er op de voorgrond, en als men daar een soepele uitlegging kan rechtvaardigen wordt de veralgemening voor de overige, minder uitgesproken teksten een vanzelfsprekende zaak.

Een eerste opwerping waarmede dan af te rekenen valt is klassiek. Moet de bevoegdheid van de president als uitzonderlijke rechtsmacht en dus iedere bij het omlijnen van die bevoegdheid gebruikte notie, zoals o.a. die van de aan het presidentieel gezag onderworpen handelaar, niet uiteraard en steeds op haar nauwst afgemeten worden?

De redenering heeft veel aanhangers geteld ten tijde van het K.B. nr. 55 van 23 december 1934. Nu kan men ze echter niet meer volhouden zonder in tegenpraak te komen met een der voornaamste hervormingen die de wetgever in 1971 heeft willen doordrukken. Wij bedoelen het afwijzen als zijnde te eng van de jurisprudentieel ontwikkelde notie van een mededinging die alleen zou bestaan tussen tegenstanders op een zelfde trap van de distributie (fabrikanten of grossiers of detaillanten telkens tegenover elkaar), maar nooit tussen diverse handelaars die elk vanuit hun plaats op de distributieladder hoger of lager gesitueerde deelnemers aan het ruilverkeer zouden bekampen (fabrikanten tegenover winkeliers bv.).

3. Het loont de moeite bij laatstbedoelde hervorming even te blijven stilstaan.

De reactie is ontstaan tegen de opvatting dat het in art. 1 van het K.B. nr. 55 gehanteerde concurrentiebegrip niet verder mocht reiken dan de meest voor de hand liggende commerciële wedijver tussen bepraters van een zelfde klantenkring. Dat met zulke uitlegging in het marktgebeuren een reeks gedragingen werden afgezonderd, die van de in aanmerking genomen handelwijzen helemaal niet wezenlijk verschilden is evident. Fabrikanten die strijden om de voorkeur van een grossier, groothandelaars die kampen om de beklanting van detaillanten, kleinhandelaars die dezelfde verbruiker naar zich trachten toe te halen, zij doen allen immers aan verovering van de wil tot ruilen van een verhoopte medecontractant. Maar dit zelfde najagen van iemands beslissing tot contracteren

vindt men evenzeer terug over de diverse distributietrappen heen. Met de moderne publiciteit voor ogen kan niemand blind blijven voor de vaststelling dat bv. ook de aankondiging van fabrikant A de verbruiker bereikt en dat A dus ook op dit niveau een strijd aanbindt tegen iedere detaillant die optreedt met zijn troef van het onmiddellijk contact met het publiek ten behoeve van zichzelf en mede in het voordeel van fabrikant B wiens waren hij te koop stelt.

Niettemin bleven velen bij de enge opvatting zweven omdat zij verkozen niet de werkelijkheid als leidraad te nemen maar de loutere abstractie. De rechtsmacht van de president was iets nieuws, zij week af van de gewone procedureregels, dus moest zij noodzakelijk eng verklaard worden, ook al kwam daardoor de hervorming van 1934 zonder enig voordeel voor de rechtzoekende een groot gedeelte van haar stootkracht te verliezen.

Deze interpretatiemethode nu, is door de Wet van 14 juli 1971 zeer duidelijk afgekeurd. De term "mededinger" is uit de tekst van art. 54 WHP weggelaten met de uitgesproken bedoeling – niet ieder begrip mededinging overbodig te maken vermits dat nog in de titel van Hoofdstuk III van de wet voorkomt – maar wel de met de concrete werkelijkheid onverenigbare beperking ervan tot één en hetzelfde distributieniveau te verwerpen⁴.

4. Uit dit laatste zijn twee lessen te halen. Ten eerste dat de *concurrentienotie* opnieuw uitgewerkt moet worden en dit met de bekommernis de rechtzoekenden en de wetgever geen tweede maal teleur te stellen door een te gemakkelijk sluiten van de toegang tot de vordering tot staken. In een vroegere publikatie hebben wij reeds gelegenheid gehad uiteen te zetten hoe wij ons deze ontwikkeling voorstellen⁵.

Thans zal het ons vooral te doen zijn om een tweede les uit de aangehaalde gebeurtenissen. Met het postulaat van een vordering tot staken die – omdat zij niet voor alle geschillen geldt – dan ook steeds als "uitzonderlijk" en dus "zo eng mogelijk" zou dienen uitgelegd heeft de wetgever van 1971 terdege willen afrekenen. Voortaan is het om de praktische werkzaamheid van de presidentiële controle op de handelspraktijken dat het zal moeten gaan. Nu is er geen enkele reden om zulks bij het ontleiden van het *handelaarsbegrip* in art. 54 WHP te vergeten. Het is dan ook vanuit een doelmatigheidsstandpunt dat wij deze notie gaan benaderen.

5. Een eerste vaststelling die zich dan opdringt, is de ongeschiktheid van de definitie van de handelaar in het Wetboek van Koophandel om een behoorlijke

⁴ Memorie van Toelichting, *Parl. Besch., Senaat*, 1968-69 nr. 415, p. 52.

⁵ "Eisers en verweerders in de vordering tot staken van onrechtmatige mededinging", referaat in *SCHRANS-FLAMME, Economisch en financieel recht vandaag II*, Gent 1973, p. 276-277.

werking van de vordering tot staken te verzekeren. Beoelde definitie bevat inderdaad niet alleen als beperkend vereiste een bestanddeel "winstbejag" waarvan de gepastheid heden ten dage door gezaghebbende commercialisten wordt betwijfeld⁶. Zij is bovendien gekenschetst door kronkelingen die pas begrijpelijk worden als men bedenkt, dat zij dienen om sommige tot niet-handelaars verklaarde ondernemers aan in het Wetboek van Koophandel opgelegde verplichtingen, zoals het houden van koophandelsboeken, te onttrekken⁷. Dat een reeks landgenoten het leven aldus administratief gemakkelijk wordt gemaakt, behoeft echter nog geen reden te zijn om ze, in geval van oneerlijkheid in hun economische bedrijvigheid, ook nog buiten bereik te houden van bepaalde rechtsplegingen die ten behoeve van hun slachtoffers werden in het leven geroepen.

En wat moeten wij dan zeggen van de jongste wetswijziging⁸ dank zij welke de apothekers louter om statusredenen⁹ de hoedanigheid van handelaar kunnen verwerpen, die rechtsleer¹⁰ en rechtspraak¹¹ hun al

⁶ VAN RYN, *Principes dr. comm.* I, p. 14 e.v. en p. 71; SCHRANS, "Le rôle du juge commercial", o.c., p. 424-426; DAUBRESSE in *Nov., Droit commercial*, I, *Des commerçants*, nrs. 8 e.v.

Zie ook FREDERICQ, die het winstbejag althans doctrinaal betwistbaar noemt in *Bijvoegsel Handb. Belg. Handelsr.*, Brussel 1970, p. 75. Vgl. de noot W.G. onder Cass., 19 januari 1973, *Pas.* 1973, I, 493. VAN RYN & HEENEN, "Esprit de lucre et droit commercial, R.C.J.B.", 1974, 325 e.v.

⁷ Hier zij bv. verwezen naar het in de praktijk niet zo gemakkelijk te hanteren onderscheid tussen de handeldrijvende ambachtslieden en de anderen, alsmede naar het kunstmatig niet commercieel gehouden karakter van de verkoop van traditionele hoeveproducten door de landbouwers (BOTTIN, "La loi du 3 juillet 1956 ...", *J.T.*, 1956, 709 e.v.). De bekommernis om bepaalde verplichtingen (inzake boekhouding bv.) niet aan alle deelnemers aan het ruilverkeer op te leggen kwam duidelijk naar voren in het Parlement (zie *Parl. Hand.*, 17 november 1955, p. 33 e.v.). DEL MARMOL, "L'élargissement du champ de la commercialité ...", *Rev. Banque*, 1956, 506-508, wijt het uitschakelen van de landbouw gewoon aan de arbitraire wens van de regering deze sector autonoom te houden ten overstaan van het Ministerie van Economische Zaken.

⁸ Wet van 18 juli 1973 tot invoeging van een art. 2bis in titel I van Boek I van het Wetboek van Koophandel, *Staatsblad*, 19 september 1973, p. 10531.

⁹ Zie in het wetsontwerp de kritiek op de rechtspraak, die de apothekers als "handelaars" bestempelt. "Zij zou een verderfelijke invloed kunnen hebben op de opvatting die sommige apothekers moeten hebben van hun sociale opdracht en de gevolgen in gevaar brengen van de reglementering die met al de vereiste strengheid werd ingevoerd om hun beroep te beheersen" (*Parl. Besch., Senaat*, 1970-71, nr. 717, p. 2). "Een strikte toepassing van deze reglementering is slechts mogelijk wanneer het vrije karakter van het beroep van apotheker bestendig wordt bevestigd. Misbruiken zijn aan het licht gekomen zodra degenen die dit beroep hebben uitgeoefend, niet voldoende doordrongen zijn geweest van zijn vrij karakter" (*ib.*, p. 4).

¹⁰ *Nov., Droit commercial*, I, V° *Des commerçants*, nr. 734; FREDERICQ, *Traité dr. comm.*, I, p. 70-71; VAN RYN, *Princ. dr. comm.*, I, nr. 66.

¹¹ Kh. Antwerpen, 9 november 1954, *R.W.*, 1954-55; 988.

sinds jaren toeschreven? Kan nu iemand een gegronde reden aanvoeren, waarom deze toevoeging aan het Wetboek van Koophandel de rechter der vordering tot staken plots onwaardig zou moeten maken om zijn tot dan toe aanvaarde rechtsmacht over het concurrentieel gedrag van apothekers uit te oefenen? De vraag mag met des te meer aandrang worden gesteld daar zij blijkens de termen van de nieuwe wet alleen kan gelden voor apothekers, die aan particulieren leveren. Dezelfde gediplomeerde, die een voorraad geneesmiddelen zou opslaan om zijn collega's uit de omgeving te bevoorraden, zou verder als handelaar aan de bevoegdheid van de president der rechtbank van koophandel onderworpen blijven!

Nogmaals, wij willen de wens van sommige apothekers om buiten het toepassingsgebied van het Wetboek van Koophandel te vallen niet kleineren. Eens te meer wordt het echter duidelijk dat dit wetboek in zijn definitie van de handelaar bij herhaling onder een opportuniteitsdruk komt te staan, die belet er de waarde aan te hechten van een wetenschappelijk gefundeerd en daarom overal te aanvaarden criterium.

6. Zou men kunnen beweren dat het navolgen van het Wetboek van Koophandel niettemin onvermijdelijk is omdat de Wet betreffende de handelspraktijken zelf dit wetboek als richtlijn oplegt?

Het lijkt niet juist te beweren (zoals misschien bedoeld door Kh. Brussel, 3 januari 1972, *J.T.*, 1972, 135) dat zulks volgen zou uit art. 1 onder 2 met zijn verwijzing naar het algemene handelsrecht. Om te beginnen slaat die tekst enkel op de "diensten" en helemaal niet op de nochtans zoveel omvangrijkere categorie der "produkten" in wier verband integendeel (ibidem onder 1) iedere eis van handelaarschap in de traditionele zin uit het oorspronkelijke wetsontwerp werd geschrapt.

Ten tweede is het de moeite waard te onderstrepen waarom dit in de Senaatscommissie juist is geschied. Het Parlementair Bescheid nr. 13 van 14 oktober 1970 zegt daarover: "In de bepaling van produkten werd in het neergelegde ontwerp bepaald dat de aangeduide goederen slechts onder de toepassing van de wet vallen indien ze het voorwerp uitmaken van een daad van koophandel. Dat was een vergissing. Inderdaad; sommige beschikkingen van de wet zijn van toepassing op personen die niet de hoedanigheid van handelaar hebben. Dit is inzonderheid het geval met artikel 2, want er werd geoordeeld dat het algemeen belang vereist dat de omschreven verplichtingen ook aan personen niet-handelaars dienen opgelegd te worden."

Een zelfde opmerking geldt echter voor de diensten. Zie bv. art. 10 WHP, waaruit ook ten laste van de eventueel niet handeldrijvende verlener van service (bv. een beroepsvereniging opgericht als vereniging zonder winstoogmerk, die een sectoriële expositie zou inrichten en daarbij het nodige drukwerk over geconditioneerde produkten van haar aangeslotenen zou ver-

spreiden) de verplichting moet worden afgeleid om telkens de verpakte hoeveelheden te vermelden. Hoewel de senatoren het probleem bij cijfer 2 niet meer hebben opgerakeld, kan men echter uit de hierboven geciteerde aanvang der bespreking van art. 1 duidelijk opmaken dat dit laatste wel als uitgangspunt van de wet doch niet als een absolute grens voor haar toepassingsgebied werd aanvaard. De aldaar verschaft definitie gelden slechts voor zover de latere artikelen geen marktverschijnselen willen treffen waarbij ook niet aan het Wetboek van Koophandel onderworpen deelnemers betrokken zijn. A fortiori kunnen zij zich niet opdringen waar het zoals bv. in art. 54 WHP om teksten gaat, die geen enkel van de in art. 1 bepaalde termen bevatten.

7. Verre van afdoend lijkt eveneens de stelling als zou ons probleem reeds ten tijde van het K.B. nr. 55 een oplossing hebben gevonden, die sedertdien niet aan waarde zou hebben verloren.

Het is weliswaar zo dat de vraag niet nieuw is en dat de term "handelaar" in art. 1 van het oude K.B. meestal in de traditionele zin van het Wetboek van Koophandel werd begrepen¹². Daarbij was niet onopgemerkt gebleven dat de wetgever zelf zich niet aan de traditionele noties van commercialiteit had willen vastkluisteren. Daarop wezen in hetzelfde art. 1 al te duidelijk de termen "nijveraars" en "ambachtsman" die ook op niet-handelaars betrekking konden hebben¹³. Aan de logische conclusie dat dan, bij gemis van uitdrukkelijke verwijzing naar het Wetboek van Koophandel, ook voor het woord "handelaar" een zelfstandige, aan de eigen noden van het K.B. aangepaste definitie denkbaar werd, kwam men echter meestal niet toe. Men verkoos zich te verschuilen achter de beschouwing dat de president der rechtbank van koophandel normaal toch geen rechtsonderhorigen kon te beoordelen hebben, die men niet voor de gewone kamers van zijn rechtbank zou kunnen dagvaarden. Met de uitbreiding van de jurisdictie van deze magistraat tot *alle* nijveraars en tot *alle* ambachtslieden was de wetgever voorzeker verder gegaan. De daarin vervatte uitzonderingen betroffen echter twee

¹² Hof Brussel, 25 januari 1947, *R.G.A.R.*, 1947, nr. 4008; id., 27 mei 1968, *J.T.*, 1968, 646; id., 18 juni 1969, *R.W.*, 1969-70, 857; Kh. Brussel, 2 februari 1950, *Pas.*, 1950, III, 56; id., 16 februari 1950, *R.W.*, 1950-51, 326; id., 24 februari 1955, *J.C.B.*, 1955, 322; Kh. Antwerpen, 8 juni 1961, *J.P.A.*, 1962, 260; Kh. Kortrijk, 29 november 1952, *R.W.*, 1952-53, 1348.

¹³ Men denke aan de mijnindustrie in zoverre daar geen verwerking van de delfstoffen wordt aan toegevoegd (FREDERICQ, *Handboek I*, p. 40; voor de stand van het recht ten tijde van het uitvaardigen van het K.B. nr. 55, zie men van dezelfde auteur, *Traité dr. comm.*, II, p. 201). Zie ook de ambachtslui die zelfs niet op bijkomstige wijze hun levering van hoofdzakelijk materieel werk gepaard laten gaan met leveringen van koopwaar (FREDERICQ, *Handboek I*, p. 36 e.v.; voor de vroegere stand van het recht. *Traité dr. comm.*, II, p. 201; ROÏNSE, "Onrechtm. meded.", *R.W.*, 1948-49, 890).

in hun eventueel civiele bedrijvigheden zo zelden in mededingingsconflicten betrokken categorieën ondernemers dat men er slechts een restrictief bedoelde tempering kon in zien van een overigens ongewijzigd te handhaven hoofdregel, zijnde het commercialiteitscriterium van het Wetboek van Koophandel.

8. Sedert de Wet van 14 juli 1971 echter kan zulke redenering niet meer opgaan. Thans is het pretoxiaans toezicht op de eerlijke gebruiken tussen "handelaars" slechts een onderdeel (art. 55 onder i) van de veel bredere taak (art. 55 onder a tot h) die aan de president in het raam van de vordering tot staken is toevertrouwd. Deze magistraat krijgt voortaan een rol te vervullen die niets meer weg heeft van een corporatief scheidsgerecht. Hem zal gevraagd worden (zie art. 57, lid 2, WHP) ook over vorderingen van consumentenverenigingen, ja zelfs over eisen van de minister van Economische Zaken te oordelen. Op het belang van deze nieuwigheid wijst terecht ook A. DE CALUWÉ in zijn bijdrage tot de IMARCO-brochure *La loi sur les pratiques du commerce : un code ? une éthique ?*, Brussel 1972, p. 17: "L'action en cessation de concurrence déloyale devient ainsi tout autre chose que ce qu'elle était. C'est une action destinée à faire respecter l'éthique économique et sur ce plan, elle va beaucoup plus loin que tout ce qui avait été réalisé en Europe jusqu'à présent, même en Allemagne et en Autriche, qui pourtant possédaient déjà en ce domaine une législation devant être considérée comme un modèle du genre".

Ongetwijfeld steekt dit aangroeien van de bevoegdheid van de president buiten het toepassingsgebied van het Wetboek van Koophandel scherp af ten overstaan van de tegenovergestelde ontwikkeling in het statuut van de rechtbank van koophandel zelf. Voor deze laatste is sinds het in werking treden van art. 573, 1°, Ger.W. in beginsel niet meer de aard der betwiste handeling alleen, maar ook en vooral de persoonlijke handelaarsstatus der partijen het leidend bevoegdheids-criterium¹⁴. Toch vermag deze evolutie van het Gerechtelijk Wetboek de uitlegging van de Wet betreffende de handelspraktijken niet te beïnvloeden. De voorrang van de eigen, in deze laatste belichaamde ontwikkeling volgt immers uit haar hoedanigheid zowel van bijzonder recht tegenover algemene normen van rechtspleging als van jongere tekst tegenover voorschriften van vroegere datum.

9. Kijken wij nu even naar de mogelijke verweerders bij de vordering tot staken. Naast de onrechtmatig mededingende ambachtslieden die door art. 54 worden vermeld moeten wij nu ook tal van andere inbreukmakers aanwijzen, die aan de commercialiteitsbepaling van het Wetboek van Koophandel zeker niet

¹⁴ A. FETTWEIS, *Précis de droit judiciaire*, II, *La Compétence*, Brussel 1971, p. 171; *Handboek voor Gerechtelijk Recht*, II, *Bevoegdheid*, p. 161.

beantwoorden. Art. 55 (a-h) legt aan de president immers op een bevel tot staken af te leveren, niet meer *ratione personae* tegen bepaalde gedaagden maar uitsluitend objectief tegen bepaalde tekortkomingen, zonder onderscheid naar de persoon van de daders. Deze laatste zullen daardoor kennelijk veel meer dan vroeger buiten de omschrijving van art. 1 W.Kh. vallen.

Men neme bv. het geval der benamingen van oorsprong (art. 55 onder a). Luidens art. 13 WHP vinden deze hun grond in de "natuurlijke en menselijke factoren" van het "geografisch milieu". Met zulke omschrijving omvat men ongetwijfeld mede het landbouwbedrijf. (Men denke bv. aan de wijn in Frankrijk, die zoveel tot de ontwikkeling van de rechtstak der benamingen van oorsprong heeft bijgedragen, aan boter, kaas, ham e.d.). Nu weet men dat de normale werkzaamheden van de landbouw door een formele wetsbepaling buiten de reeks der "daden van koophandel" worden gehouden (zie art. 2, lid 4, W.Kh., gew. door art. 2, W. 3 juli 1956). Hun exploitanten zijn dus geen "handelaars" in de zin van art. 1 W.Kh. De vordering tot staken zal hen niettemin voor de president van de rechtbank van koophandel kunnen brengen omdat iedere aanmatiging van benaming van oorsprong onder de speciale jurisdictie valt, ongeacht de professionele hoedanigheid van dader of benadeelde.

In dezelfde orde van gedachten lette men ook op de definitie die art. 19 WHP geeft van de handelspubliciteit. Daar wordt niet vereist dat de verspreide informatie tot doel heeft de handel van de informeren-de zelf uit te breiden. Ook het bevorderen van andermans verkopen komt in aanmerking¹⁵. Men ziet onmiddellijk hoe een zo brede bepaling ook de in art. 20 WHP opgesomde misbruiken mede omvat, die bv. door een beroepsvereniging ten bate van haar leden zouden worden begaan (afbrekende publikaties over de produktie van niet-aangesloten in een onder het publiek verspreid tijdschrift bv.). Wanneer art. 55 onder b de president dan ook belast met het bevelen der staking van zulke handelwijzen en dit zonder enig verder onderscheid, dan is er werkelijk niets dat deze magistraat nog toestaat zich onbevoegd te verklaren wegens het eventueel naar de maatstaven van het Wetboek van Koophandel niet-commerciële statuut van verweerder.

10. Het is dus zeker dat de wetgever zich in verband met de letters a tot h van art. 55 WHP aan de traditionele opvattingen over de commercialiteit radicaal heeft onttrokken. Wanneer we dan verder zien hoe art. 55 WHP de vordering tot staken in één en dezelfde opsomming toepasselijk verklaart zowel op de speciaalwettelijk omschreven gevallen als op de algemene regeling van litt. i, dan ligt het voor de hand hieruit af te leiden dat ook voor het laatste lid (vorderingen uit overtreding van de eerlijke handelsgebrui-

ken) de brede visie past, die de voorgaande alinea's bevrijd heeft van alle onderwerping aan de artt. 1 tot 3 W.Kh. Zulks klemt des te meer daar het door art. 55 onder i vermelde art. 54 WHP ook formeel het afwerpen van het oude keurslijf bevestigt door naast de handelaars eveneens de niet handeldrijvende ambachtlieden mede te noemen.

Vandaar dat op de algemene vraag welke partijen voor de president in een vordering tot staken van onrechtmatige mededinging kunnen betrokken worden, het antwoord in de huidige stand van de teksten ruim zal moeten zijn. Even ruim als de opzet van de nieuwe wet, die blijkens haar titel "Wet betreffende de handelspraktijken" een ordenen beoogt van geheel het economische verkeer en wel onder het eenmakende toezicht van de president van de rechtbank van koophandel.

Wil men dat bereiken dan moeten alle feitelijke deelnemers aan dit verkeer mede gevat worden. Dan heeft het geen zin nog aan spitsvondigheden te doen door bv. een V.Z.W. die ter gelegenheid van de haar toegelaten bijkomende handelsdaden de norm der eerlijke gebruiken zou overtreden, aan de meest deskundige rechter ter zake te onttrekken onder voorwendsel van het civiel blijvende karakter van haar hele optreden. Even onredelijk wordt het dan zulke V.Z.W. die uit andermans inbreuken een concurrentiële hinder zou ondervinden, het voordeel van een bevel tot staken op dezelfde schijngrond te weigeren.

In dezelfde geest zal men ook beroepsverenigingen met eigen rechtspersoonlijkheid, die hun leden actief bijstaan in het doorvoeren van hun handelspolitiek tegenover derden (bv. door het administratief leiden van eventuele boycot) niet meer aan de bevoegdheid van de president onttrekken onder voorwendsel dat zulke organisaties geen eigen handel drijven. Voldoende is dat zij hun corporatieve bestaansmiddelen (uit ledenbijdragen bv.) vinden of bevorderen als zelfstandige helpers van partijen in het ruilverkeer, wat hen, althans in de gewone spreektaal, tot de actieve handelsmilieu's zal doen rekenen.

Hetzelfde geldt voor de man die zonder zelf aan het koopmansbegrip van het Wetboek van Koophandel te beantwoorden, in feite een handje toesteeft in de door zijn echtgenote gedreven handel en aldaar de eerlijke concurrentiegebruiken op een of ander punt niet naleeft.

Ten slotte zal men wellicht een doelmatiger antwoord geven dan Kh. Brussel, 4 juni 1973 (*J.C.B.*, 1973, 470) op de vraag of betwistbare aankondigingen van iemand die zich in publicitair drukwerk als handelaar voorstelt, maar zijn zaak in feite nog niet heeft geopend, niettemin onmiddellijk tot een stakingsbevel aanleiding kunnen geven. Het preventief karakter van de vordering dat in art. 55 onder i met zijn verwijzing naar art. 54 WHP zo duidelijk beklemtoond wordt ("of *tracht* te schaden") zal men tot zijn volle recht doen komen door ervan uit te gaan dat in de omgang

¹⁵ N. SEGERS, *Wet op de handelspraktijken*, Lier 1973, p. 47-48; Hof Brussel, 12 november 1974, in dit nummer.

als handelaar wordt beschouwd al wie openbaar deze hoedanigheid opeist, ook al is hij misschien nog niet materieel aan de aangekondigde bedrijvigheid toe.

11. Dergelijke oplossingen mogen dan al afwijken van wat onder het stelsel van het K.B. nr. 55 doorgaans werd beslist¹⁶, revolutionair vanuit het standpunt der interpretatietechniek zijn zij voorzeker niet. Zij steunen op het begrip "handelaar" zoals men dat door de gewone man hoort gebruiken¹⁷. De meer subtiële terminologie van het algemeen handelsrecht met al zijn kronkelingen wordt daarbij afgewezen omdat de wetgever enerzijds in de Wet betreffende de handelspraktijken geen definitie van de door hem gebedzige term heeft opgelegd en anderzijds op verschillende, hierboven aangestipte punten van het in 1971 vernieuwde rechtsstelsel blijkt heeft gegeven van zijn wil aan de begrenzingen van het Wetboek van Koophandel te ontsnappen¹⁸.

Dit wil overigens niet zeggen dat de notie "handelaar" nu helemaal geen werkzame rol in de taakomschrijving van de president van de rechtbank van koophandel meer zou te vervullen hebben. Waar er bv. in art. 54 over handel en ambachten wordt gesproken, zal men steeds moeten nagaan of de procespartijen minstens volgens het gewone spraakgebruik als handelaars of ambachtslieden voorkomen. Vandaar dat – evenals ten tijde van het K.B. nr. 55 – iedere gedachte zal verworpen worden aan een optreden of betrekken van hetzij vrije beroepen, hetzij arbeiders of bedienden bij procedures tot staken van inbreuken op de eerlijke handelsgebruiken¹⁹. Deze categorieën deelnemers aan het ruilverkeer horen nu eenmaal niet

thuis bij wat de gewone omgangstaal de handelswereld noemt. Buiten de grenzen van die taal behoort men echter geen restricties te zoeken, die niet op een uitvoerige tekst van de Wet betreffende de handelspraktijken zelf zouden berusten.

II. De handeldrijvende overheid en de vordering tot staken

12. Zijn bovenstaande conclusies nu alleen geldig voor de privaatrechtelijke sector of strekt de rechtsmacht van de president van de rechtbank van koophandel zich ook uit tot de overheidsondernemingen die als partners aan het ruilverkeer deelnemen?

Men weet dat het probleem zich niet stelt voor de publiekrechtelijke bedrijven waarvan het statuut zelf bepaalt dat hun verbintenissen tegenover derden gemacht zullen worden van commerciële aard te zijn. Zo heeft bv. de president van de Rechtbank van Koophandel te Brussel terecht op de verwezenlijking van deze voorwaarde in hoofde van verweerster gewezen alvorens de N.M.B.S. te bevelen op te houden met het neerhalen van andere transportbedrijven onder de slogan "Het spoor ontlast de weg – Le rail dégage la route"²⁰.

Open blijft echter de vraag of een speciaal beklemtonen van het commercieel karakter van de bedrijvigheid van een overheidsonderneming onontbeerlijk is om de artt. 54 en 55 WHP toepasselijk te verklaren.

13. Het blote feit dat bedoelde kwalificatie niet in alle basiswetten van overheidsbedrijven te vinden is kan geen afdoende reden zijn voor een onmiddellijk bevestigend antwoord. Waar zij voorkomen onderwerpen dergelijke vermeldingen de betrokken organismen in de telkens aangeduide mate aan het Wetboek van Koophandel. Zij verschaffen echter geen enkele aanwijzing voor of tegen de toepasselijkheid van buiten bedoeld wetboek tot stand gekomen regelingen zoals de Wet van 14 juli 1971. Alles blijft voor ons dus in de eerste plaats neerkomen op de ruimere of engere betekenis die men in de Wet betreffende de handelspraktijken zelf aan de term "handelaar" moet toekennen.

In dit verband nu blijven onze vroegere bevindingen

hem dan persoonlijk aangerekend: vgl. Cass., 21 november 1939, *Pas.*, 1939, I, 482).

Kan een bevelen of dulden door de patroon niet worden aangetoond, dan is het slachtoffer verplicht de gewone rechtbank aan te spreken voor het bekomen van schadevergoeding van de arbeider of de bediende. Ook de werkgever kan daar geroepen worden als aansprakelijk krachtens art. 1384 B.W. Dit laatste artikel wettigt echter geen vordering tot staken voor de president der rechtbank van koophandel (Kh. Brussel, 8 maart 1971, *J.C.B.*, 1971, 621).

²⁰ Kh. Brussel, 3 januari 1972, *J.T.*, 1972, 135. Het publiekrechtelijk karakter van de N.M.B.S. werd door de Raad van State herhaaldelijk bevestigd (BUTTGEBACH, *Manuel dr. adm.*, Brussel 1959, nr. 239, met de referenties in voetnoot 1). *Anders*: Cass., 8 februari 1952, *R.J.D.A.*, 1952, 144 met kritische noot BUTTGEBACH. Vgl. Hof Luik, 26 maart 1974, *Jur. Liège*, 1973-74, 250.

¹⁶ Kh. Brussel, 2 februari 1950, *Pas.*, 1950, III, 56; Hof Brussel, 25 januari 1947, *R.G.A.R.*, 1947, nr. 4008; id., 27 mei 1968, *J.T.*, 1968, 646.

¹⁷ J. ROMEUF, *Dictionnaire des sciences économiques*, Parijs 1956, wijst er V° *Commerce intérieur*, p. 252, op dat de eerste betekenis van de term "handel" veel breder is dan die, welke de economische terminologie eraan hecht zodra zij een tegenstelling wil tot uiting brengen tussen enerzijds de voortbrenging en anderzijds het verbruik. "Le commerce exprime l'ensemble des relations que les hommes entretiennent entre eux pour tout ce qui se rapporte à la satisfaction de leurs besoins".

¹⁸ Voor de gevolgen van het ontbreken van een speciaal wettelijke definitie in het algemeen, zie Cass., 24 mei 1938, *Pas.*, 1938, I, 185; 12 februari 1940, *Pas.*, 1940, I, 48; 12 juni 1952, *Pas.*, 1952, I, 664; 27 juni 1960, *Pas.*, 1960, I, 1229. Vgl. eveneens Cass., 28 januari 1958, *Pas.*, 1958, I, 576.

¹⁹ Kh. Brussel, 18 december 1947, *J.C.B.*, 1948, 321; Kh. Luik, 28 december 1962, *Jur. Liège*, 1961-62, 221.

Als een arbeider of bediende het ruilverkeer van zijn patroon op een met de eerlijke gebruiken strijdige manier bevoordert, kan de werkgever als zelfstandig handelaar voorzeker door de getroffen concurrent voor de president gedagvaard worden. Uit Cass., 25 november 1954 (*Pas.*, 1955, I, 264; zie ook Hof Gent, 27 juni 1966, *J.C.B.*, 1968, III, 246) blijkt echter dat hij ten gronde voor de gedragingen van zijn personeel slechts veroordeeld kan worden voor zover hij de onrechtmatigheden heeft bevolen of minstens gekend en geduld. (De aldus gepleegde mededinging wordt

gen van waarde. De overheid die aan het economische ruilverkeer deelneemt, wordt geredelijk bestempeld als *l'Etat-commerçant*, de Staat-handelaar. Deze terminologie, die reeds in het begin van deze eeuw ingang vond²¹, hecht klaarblijkelijk geen belang aan het door niemand ontkende feit dat overheidsbedrijven meestal niet werken uit winstbejag in de privaatrechtelijke zin. Zij is een resultante van de nuchtere vaststelling dat het niettemin om ruilverkeer gaat waarbij, al was het maar tot dekking van de kosten, een streven tot het verwerven van inkomen onvermijdelijk blijft, hetzij rechtstreeks door het opleggen van betalingen aan de betrokken afnemers, hetzij onrechtstreeks door aanspraken te laten gelden op financiële steun van de gemeenschap. Met de gangbare taal als richtlijn kan de handeldrijvende overheid in haar diverse verschijningsvormen dan ook zonder moeite onder de rechtsonderhorigen van de Wet betreffende de handelspraktijken worden gerangschikt.

14. De klassieke opwerping tegen deze redenering zal natuurlijk de bewering zijn, dat het beginsel van de scheiding der machten zich principieel verzet tegen iedere gedachte aan een gerechtelijk bevel tot staken gericht tot een administratief organisme.

Men lette er echter op dat het hier om een steeds terugkerende dooddoener gaat, die nergens in een wettekst tot uitdrukking werd gebracht en als beweerd ongeschreven bestanddeel van het Belgische publiek recht door de moderne doctrine heftig wordt bestreden. Blijft dan wel het feit dat de rechtbanken de nieuwe opvattingen op dit stuk slechts traag volgen. Niettemin blijkt er de laatste jaren ook in de jurisprudentie heel wat veranderd te zijn in die gevallen waarin een onwettige overheidsdaad iemands eigendomsrecht aantast²².

Wij zijn thans in een tijdperk getreden waarin – om slechts het meest treffende voorbeeld te noemen – de rechter er niet meer voor terugschrikt een gemeentebestuur te bevelen te geven haar zonder toelating over private landerijen gespannen zweefspoor af te breken en dus een toeristisch bedrijf stop te zetten²³. Het kan dan niet meer ongehoord klinken op grond van een wettekst zoals art. 54 WHP de mogelijkheid te bepleiten

²¹ Het boek van GOMBEAUX, *La condition juridique de l'Etat, Commerçant et industriel* verscheen te Parijs in 1904. De uitdrukking bleef sindsdien in gebruik zowel in Frankrijk (zie bv. RIPERT, *Traité élém. dr. comm.*, nr. 263, en het zakenregister aldaar *N° Etat commerçant*) als in België (zie bv. FLAMME, "Le régime des activités commerciales et industrielles des pouvoirs publics en Belgique", *Rev. Inst. Sociol. ULB*, Brussel 1966, 213 onder nr. 65).

²² Zie met de referenties aldaar J. DELVA, "Het rechtstreeks bestrijden van overheidsdaden voor de burgerlijke rechtscolleges", *T.P.R.*, 1967, 383 e.v.; M.A. FLAMME, "Pour un contrôle juridictionnel plus efficace de l'administration", *J.T.*, 1972, 417 e.v.; L.P. SUETENS, "De rechtstreekse aanvechting van overheidsdaden voor de burgerlijke rechter", in: *Miscellanea W. Ganshof van der Meersch*, Brussel 1972, III, p. 678 e.v.

²³ Rb. Hoei, 14 december 1959, *J.T.*, 1960, 192.

dat bij vonnis een in het economische leven ingezet overheidsbedrijf nu niet totaal zou worden stopgezet maar alleen binnen de perken gehouden van de eerlijke handelsgebruiken. Ook hier immers gaat het om een vrijwaren van een eigendomsrecht, dat nl. van de benadeelde concurrenten op hun handelszaak. Door de vordering tot staken van onrechtmatige mededinging wordt de handelszaak beschermd tegen aantastingen die hun rechtvaardiging niet vinden in de noodwendigheden van het stelsel der economische vrijheid²⁴.

Wie daartegen zou willen opwerpen dat het recht op de hier als universaliteit beveiligde handelszaak toch niet volkomen binnen het raam van art. 544 B.W. valt, zij overigens attent gemaakt op de nieuwste jurisprudentiële strekking die het gerechtelijk opheffen van administratieve "feitelijkheden" ook buiten de hypothese van een eigendomsconflict aanvaardbaar acht. In het rechtsgebied van het Hof van Beroep te Gent met name erkent men bv. de wettigheid van een presidentieel bevel tot stopzetten van een door een gemeenteraad onregelmatig opgelegde schorsing van een schoolhoofd²⁵. Wat hier beschermd wordt is het professioneel belang van het slachtoffer van de maatregel. Wie vordert dat een uit onrechtmatige mededinging voortvloeiende stoornis wordt weggenomen, doet echter niets anders. Hij vraagt het ophouden van een onwettig hinderen van zijn beroepsactiviteit.

15. Wie vreest dat het overheidsbedrijf aldus banden zouden kunnen opgelegd worden die het vervullen van zijn zending zouden beletten, moge bedenken dat het eventueel eigen statuut van een minderheid onder de marktdeelnemers uiteraard bijzonder recht uitmaakt ten overstaan van de Wet van 14 juli 1971, gemeen recht van de handelspraktijken. Dit bijzonder recht, dat bovendien ook nog de openbare orde aanbelangt, heeft derhalve steeds de voorrang.

Zo zal men bv. bij afwijking op de regel dat men zich niet ongevraagd van andermans materiaal mag bedienen om aan concurrentie te doen²⁶ aanvaarden dat een gemeente als concessiegevende overheid steeds het recht heeft de door een concessiehoudende elek-

²⁴ Zie de kwalifikatie van het recht op de handelszaak als eigendom bij DE PAGE, IV, ed. 1972, voetnoot 3 van p. 803; RIPERT, *Traité élém. dr. comm.*, ed. 1959, I, nr. 472; FREDERICQ, *Handb. Belg. Handelsr.*, I, nr. 148.

²⁵ Hof Gent, 19 november 1971, *R.W.*, 1972-73, 319, besproken door L.P. SUETENS, "Actuele ontwikkelingen in het administratief recht", *R.W.*, 1973-74, 1256 e.v.

²⁶ Deze gebruiksnorm was uitdrukkelijk als voorbeeld vermeld in art. 2 onder g van het K.B. nr. 55 van 23 december 1934, waaraan door het in werking treden der Wet van 14 juli 1971 niet alle waarde wordt ontnomen. Weliswaar heeft de Wet betreffende de handelspraktijken in art. 54 geen voorbeelden meer opgenomen. Blijkens de memorie van toelichting (*Parl. Besch. Senaat*, 1968-69, nr. 415, p. 52) blijft zij niettemin gericht tegen de door het K.B. nr. 55 veroordeelde handelingen. De tekst van 1934 blijft derhalve van betekenis als een bijzonder gezaghebbend getuigenis over het bestaan van bedoelde gebruiksregel.

tricitmaatschappij bij de particulieren geplaatste meters te laten opnemen, ook al beweert de maatschappij dat zulks in casu geschiedde niet met hogere controledoelinden doch als eerste daad van een onregelmatige overname van exploitatie²⁷.

In dezelfde lijn ligt de weigering om een door het Ministerie van Nationale Opvoeding zonder de vereiste wettelijke machtiging ingericht onderwijs per briefwisseling te doen stopzetten op een ogenblik waarop de procedure van parlementaire regularisatie reeds ingezet en de goedkeuring van de wetgever vrijwel zeker was²⁸. Op het eerste gezicht kon hier inderdaad wel gesproken worden van een onwettige en dus onrechtmatige mededinging²⁹ ten overstaan van particuliere onderwijsinstellingen van dezelfde sector. De nakende regularisatie van de toestand door de wetgever stond het ministerie echter toe, bij afwijking op het gemene recht ter zake, zich op het publiekrechtelijk beginsel van de noodzakelijke continuïteit van de openbare diensten te beroepen³⁰.

Te noteren valt ook de beslissing van het Hof van Beroep te Brussel dat een intercommunale voor gasbedeling onderwierp aan de bevoegdheid van de president van de rechtbank van koophandel en de vordering tot staken pas ten gronde afwees. Er werd o.m. op gewezen dat de bestreden bekendmaking van een lijst van technisch aanvaardbare verwarmingsapparaten en het daaruit weren van de niet gekeurde toestellen van aanlegger hier in geen geval onder de verbodsbepalingen van de Wet betreffende de handelspraktijken kon vallen daar "het inderdaad geenszins bewezen is dat geïntimeerde enigszins op willekeurige of oneerlijke wijze zou gehandeld hebben en dat het integendeel om *bestuurlijke veiligheidsmaatregelen* van harentwege gaat"³¹.

De strekking van deze uitspraken is duidelijk. Er bestaat geen enkele reden om de hierboven verdedigde opvatting als onverenigbaar met de goede werking van onze instellingen af te wijzen. Dat de handeldrijvende overheid niettemin overheid blijft en daaruit bepaalde voorrechten kan putten wordt niet betwist. Al wat gevraagd wordt is dat de overheid telkens haar privilege zou aantonen. Bij gebreke zal zij zich moeten houden aan de eerlijke gebruiken van de handel

²⁷ Hof Gent, 7 mei 1951, *R.W.*, 1951-52, 217, met het op dit stuk afwijkende advies van het O.M. In deze zaak ging het om een klassiek kortgeding. Dezelfde redenering blijft echter opgaan voor de uitspraak ten gronde in een vordering tot staken.

²⁸ Rb. Brussel, 24 januari 1964, *J.T.*, 1964, 370.

²⁹ De regel dat iedere onwettigheid in het ruilverkeer meteen onrechtmatige mededinging uitmaakt tegenover de getroffen concurrenten werd zeer duidelijk bevestigd door considerans 48 van Kh. Nijvel, 1 maart 1973, *J.T.*, 1973, 712. Zie ook Kh. Brussel, 17 januari 1972, *J.T.*, 1972, 448.

³⁰ Aldus FLAMME onder nr. 19 van "Pour un contrôle juridictionnel plus efficace de l'administration", *J.T.*, 1972, 423. Het beroep van de rechter op het beginsel van de scheiding der machten was hier dus overbodig.

³¹ Hof Brussel, 12 november 1974, in dit nummer.

waarin zij beweert een opbouwende rol te kunnen spelen³².

16. Deze vaststelling is belangrijk. Zij toont niet alleen de leefbaarheid aan van een stelsel dat ook een niet specifiek als commercieel bestempeld deelnemen van de overheid aan het ruilverkeer tot een mogelijk toepassingsgebied van de Wet betreffende de handelspraktijken maakt. Zij moedigt tevens de verdere conclusie aan dat zelfs overheidsbedrijven waarvan de basiswetgeving een formele bevestiging bevat van hun civiele aard³³ aan hetzelfde regime kunnen onderworpen blijven.

Zulke bevestigingen sluiten inderdaad de toepassing van bijzondere wetgevingen zoals de Wet betreffende de handelspraktijken niet uit. Zij houden enkel een waarschuwing in dat de wetgever niet beoogde de bedoelde instellingen van hun overwegend overheidskarakter te beroven. Zij staan dus niet in de weg van de hier verdedigde opvatting welke dit karakter in niets te kort doet. Bij duidelijke strijdigheid van rechtsregels (maar dan ook alleen in die veronderstelling) zal het administratief recht de voorkeur boven de Wet betreffende de handelspraktijken toekomen.

In 1938 reeds werd de beperkte draagwijdte van de besproken kwalifikatie door het Hof van Cassatie onderkend in verband met art. 5 van de Wet van 1 maart 1922 over de verenigingen van gemeenten. Daar deze jurisprudentie echter speciaal in verband met de toepasselijkheid van de toenmalige competentiewet tot stand kwam zullen wij ze hierna in het raam van een procesrechtelijke vraagstelling nader situeren.

17. Blijft onze stelling nog aanvaardbaar in zoverre zij de handeldrijvende overheid aldus in alle omstandigheden verplicht niet alleen de rechtmatigheid van haar economische werkzaamheden voor de rechterlijke macht te verantwoorden maar dit bovendien ook nog te doen juist voor de *commerciële* tak van deze staatsmacht?

Sinds het in werking treden van het Gerechtelijk Wetboek kan men dit probleem alvast ontdoen van alle prestigebeschouwingen, die anders zo gemakkelijk het zicht op de kern van de zaak zouden belemmeren.

³² Vgl. de verklaring van minister A. OLEFFE, "Réflexions sur l'entreprise privée, mixte et publique dans la société moderne", *Bull. FEB*, 1974, 1381: "Je ne crois pas, en deuxième lieu, que l'entreprise publique ou semi-publique ait besoin d'un statut juridique particulier. Sauf exceptions ou dérogations, le droit commercial convient parfaitement".

³³ Men denke bv. aan de Wet van 1 maart 1922 op de verenigingen van gemeenten waarvan art. 5 onder 1 bepaalt dat de verplichting om in de mate van het mogelijke een door het handelsrecht voorziene vennootschapsvorm te kiezen wordt opgelegd "zonder dat de vereniging haar burgerrechtelijk karakter verliest".

Soortgelijke reserves vindt men ook uitgedrukt in art. 2 der Wet van 26 augustus 1913 over de Nat. Maatschappij der Waterleidingen, art. 2 der Wet van 11 oktober 1919 over de Nat. Maatschappij voor de Huisvesting en art. 6 van het K.B. nr. 120 van 27 februari 1935 over de Nat. Maatschappij voor de Kleine Landeigendom.

De president die kennis neemt van de vordering tot staken is nu reeds een "rechter in de rechtbank van koophandel" (art. 85 Ger.W.) d.i. een beroepsmagistraat, juist zoals zijn collega van de rechtbank van eerste aanleg met wie hij trouwens onder een stelsel van afwisselend voorzitterschap (art. 75 Ger.W.) zal zitting hebben in de arrondissementsrechtbank. Er is dus voor de overheidsbedrijven geen reden meer om zich bezorgd te maken over de juridische vorming van de betrokken rechter.

Niets belet overigens het gedagvaarde overheidsbedrijf te vragen dat het thans eventueel ook bij de rechtbank van koophandel optredende openbaar ministerie de president van advies zou dienen³⁴. Kortom, geen enkele garantie van behoorlijke rechtspraak kan nog geacht worden te ontbreken.

18. Even weinig doeltreffend zou het bezwaar zijn dat de president in de procedure tot ophouden niet voorlopig maar ten gronde uitspraak doet, wat tot gevolg zou hebben de later (voor het vaststellen der te betalen schadevergoeding bv.) aangesproken rechtbank van eerste aanleg te binden aan een consulaire beslissing over het bestaan der beweerde fout.

De wetgever hecht thans, waar het om handelspraktijken gaat, aan de deskundigheid van de president der rechtbank van koophandel zulke prijs dat het nochtans traditionele "le criminel tient le civil en état" in deze sector werd omgekeerd. Voortaan zal de correctionele rechter, alvorens het penale aspect van de zaak te mogen beslechten, de ook voor hem bindende uitspraak moeten afwachten van de rechter in de vordering tot staken telkens als deze laatste procedure vóór het vellen van het strafvonnis zou zijn aan gang gebracht³⁵. Men kan dan nog moeilijk van een ongehoorde strijdigheid met de algemene beginselen over de onderlinge verhoudingen tussen de gerechten gewaagen wanneer gesteld wordt dat eventueel ook de rechtbank van eerste aanleg, rechtdoende in burgerlijke zaken, zich naar de kracht van gewijsde van het presidentiële vonnis zal moeten richten. Dit laatste geldt overigens des te meer daar het binden van de burgerlijke door de commerciële rechter zich ook reeds on-

der het stelsel van het K.B. nr. 55 kon voordoen en daar zonder moeite werd aanvaard³⁶.

19. Wij kunnen dan ook rechtstreeks naar de kern van de zaak tasten en het probleem op zijn scherpst stellen. Is de hier bepleite bevoegdheid van de president nog verantwoord wanneer het statuut van het gedagvaarde overheidsbedrijf uitdrukkelijk bevestigt dat het om een civiel organisme gaat?

Meer speciaal in verband met de intercommunales hoort men vaak beweren dat zulke kwalificatie noodzakelijk duidt op een uitsluitende bevoegdheid van de burgerlijke rechtbank voor tegen zulke overheidsonderneming gerichte processen³⁷. Of deze conclusie, die in ieder geval meer inhoudt dan de besproken wettekst uitdrukt, zich wel zo absoluut opdringt mag betwijfeld worden. Sinds Cass., 21 april 1966 (*Pas.*, 1966, I, 1060) staat het weliswaar vast dat de intercommunales administratieve overheden zijn die *naar de grond* beheerst worden door het bestuursrecht en dus bv. krachtens het beginsel van de continuïteit van de openbare diensten onttrokken blijven aan de mogelijkheid van beslaglegging op hun goederen. Deze uitspraak houdt echter geenszins in dat de bedoelde organismen dan ook meteen en steeds onttrokken zijn aan alles wat daarbuiten aan recht bestaat en met name aan de gewone regels betreffende de *bevoegdheid* van de rechtbanken van koophandel.

Op dit laatste stuk is het leidinggevende arrest dat van Cass., 17 februari 1938 (*Pas.*, 1938, I, 52), volgens hetwelk o.a. art. 5 van de Wet van 1 maart 1922 met zijn beklemtonen van het civiel karakter van een overheidsbedrijf geen grond tot cassatie oplevert van een uitspraak waardoor bedoeld bedrijf aan de consulaire rechtsmacht werd onderworpen. Het Hof wou ter zake slechts oog hebben voor de eigen vereisten van het procesrecht, wat in casu betekende het uitmaken of de betrokken intercommunale (waarbij ook privé-venootschappen aangesloten waren) handelsdaden met winstbejag had verricht zoals toenmaals voor de bevoegdheid van de rechtbank van koophandel werd vereist door art. 12 van de Competentiewet van 25 maart 1876.

Het feit dat dit art. 12 thans vervangen is door nieuwe bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek, die zich voor het toekennen van bevoegdheid aan de rechtbanken van koophandel principieel niet meer met de definitie van de omstreden handeling als koophandelsdaad tevreden stellen (zie voetnoot 14), doet aan

³⁴ Art. 764 Ger.W. Zie A. FETTWEIS, "Les institutions judiciaires et la compétence", in *Trav. Fac. Dr. Namur* nr. 2, *Le Code judiciaire*, Brussel 1969, p. 54. Vgl. voor het geval van kort geding voor de president van de rechtbank van eerste aanleg: art. 765, lid 2, Ger.W.

³⁵ Art. 61, lid 2, en 59, lid 2, WHP; J. D'HAENENS, "De sancties in de Wet van 14 juli 1971", in SCHRANS-FLAMME, *Econ. en financ. recht vandaag*, II, Gent 1973, p. 240; L. VIAENE, "Wet van 14 juli 1971", *Bull. Handelsregl.*, 1973, 21; A. DE CALUWÉ, "La répression de la conc. dél.", *Ing. Cons.*, 1971, 52; DE CALUWÉ, DELCORDE & LEURQUIN, *Les pratiques du commerce*, II, Brussel 1973, nrs. 793 en 802; FREDERICQ, *Précis dr. comm., Supplément: La protection du fonds de commerce*, Brussel 1973, p. 14.

Zie ook Cass., 2 mei 1966, *Pas.*, 1966, I, 1114, over de binding van de strafrechter door de uitspraak van de president wanneer er vervolgingen worden ingesteld wegens niet-naleven van het bevel tot staken.

³⁶ Men denke aan de vordering tot staken ingesteld tegen een niet handeldrijvende nijveraar of ambachtsman en gevolgd door een eis voor de burgerlijke rechtbank tot vergoeding voor de geleden schade. Zie J. RONSE, "De onrechtmatige mededinging", *R.W.*, 1948-49, 890; W. VAN GERVEN, "Over de vordering tot ophouden", *R.W.*, 1960-61, 615.

³⁷ BUTTGENBACH, *Manuel dr. adm.*, ed. 1959, nr. 227; D. DE CLERCK, "Interkommunale maatschappij", *A.P.R.*, 1968, nr. 449. Anders: A. FLAMME, "Le régime des activités commerciales et industrielles des pouvoirs publics en Belgique", *Rev. inst. sociol. ULB*, 1966, nr. 47, p. 196.

de waarde van het cassatiearrest van 1938 niets af. Het blijft nog steeds mogelijk ons vraagstuk op te lossen zoals het Hof het destijds voordeed. Alleen zullen wij grijpen naar de thans geldige competentieregelingen d.i. naar art. 589 Ger.W. en art. 55 WHP, die dan op hun eigen merites dienen beoordeeld.

20. In dit verband zij onderstreept dat het verkeerd zou zijn art. 584, lid 2, Ger.W. voor te stellen als een leidend beginsel dat enerzijds de voorzitter slechts bevoegdheid zou verlenen binnen het raam der competentie van de eigen rechtbank en anderzijds een zo eng mogelijke interpretatie zou opleggen van iedere afwijkende regeling waaronder die van art. 55 WHP, vermeld in art. 589 Ger.W.

Deze stelling zou o.m. tot gevolg hebben via art. 55 onder i alleen de in art. 54 WHP uitdrukkelijk vermelde ambachtslui naast de handelaars in de zin van het Wetboek van Koophandel tot mogelijke procespartijen voor de vordering tot staken te verklaren. Zij is onaanvaardbaar omdat zij het Gerechtelijk Wetboek een structuur toeschrijft, die remmend zou werken op het uitbouwen van een doelmatige jurisprudentiële controle voor overheidsdaden. Dit nu is formeel in strijd met het Verslag - VAN REEPINGHEN (*Parl. Besch., Senaat, 1963-64, nr. 60*) dat op p. 139 uitdrukkelijk verklaart geen hinderpaal te willen opwerpen voor de moderne ontwikkelingen in die richting.

Het ondergeschikt maken van art. 589 Ger.W. (als uitzondering) tegenover art. 584 (als hoofdbeginsel) miskent overigens het feit dat het om twee wezenlijk verschillende onderwerpen gaat, met name enerzijds de bevoegdheid om ten gronde een eindbeslissing te vellen en anderzijds die om bij hoogdringendheid voorlopige maatregelen te treffen. Met het traditionele kort geding heeft de vordering tot staken slechts sommige uiterlijkheden gemeen (art. 59, lid 1, WHP). Haar groundbepalingen maken haar echter tot een instelling *sui generis*. Het Verslag - VAN REEPINGHEN (p. 135) rangschikt de onderscheiden bevoegdheden van de president dan ook terecht in afzonderlijke categorieën zonder overwicht van de ene op de andere.

21. In die omstandigheden dunkt ons het Hof van Beroep te Brussel de juiste weg te hebben gevolgd toen het onlangs³⁸ de vraag naar de bevoegdheid van de president van de rechtbank van koophandel oploste aan de hand van de enige pertinente wettekst, zijnde art. 55 WHP.

Na te hebben vastgesteld dat dit artikel oplegt een bevel tot ophouden af te leveren, niet *ratione personae* tegen sommige gedaagden maar uitsluitend objectief tegen bepaalde tekortkomingen zonder onderscheid naar de persoon van de daders, besluit het arrest in de meest duidelijke bewoordingen: "Overwegende dat de eerste rechter aldus bevoegd was om de vordering zoals ze door appellante in de inleidende dagvaarding

omschreven werd te beslechten *hoewel de verrichtingen van geïntimeerde (intercommunale maatschappij) niet de fictie van commercialiteit van de wetgever bekomen hebben.*"

Aldus de conclusie waartoe men komt voor overheidsbedrijven met een - zoals de betrokken intercommunale in de Wet van 1 maart 1922 - bijzonder beklemtoond burgerlijk karakter. Het hoeft nauwelijks onderstreept dat dan a fortiori hetzelfde moet gelden voor de overige, minder scherp gekwalificeerde of zelfs commercieel verklaarde verschijningsvormen van de overheidstussenkomst in het ruilverkeer.

III. Besluit

22. Een van de grote problemen van onze tijd is het verzoenen van een stelsel van vrije economie, waaraan nog velen onzer landgenoten gehecht zijn, met de groeiende overheidsbemoeiingen in een ruilverkeer dat ten bate van het algemeen welzijn moet blijven werken. In zijn slottoespraak van 5 mei 1973 op het congres van de Vereniging voor Economie te Leuven zegde oud-eerste minister EYSKENS daarover: "Wanneer de overheid concurrerend wil produceren met goederen die op de markt zijn en de staat een substitutiefunctie vervult is dit in de gemengde economie slechts aanvaardbaar *als men de regels van het spel eerbiedigt die besloten liggen in het begrip fair competition* en daarenboven de economische rendabiliteit en doelmatigheid verwezenlijkt"³⁹. Dit betoog richt zich tot de wetgever in zoverre deze de overheidsbedrijven van marktontwrichtende privileges zou kunnen voorzien. Het geldt echter eveneens voor de rechter die, zonder daarom blind te zijn voor de eigenaardigheden van het administratief statuut, toch in zovele opzichten ervoor kan zorgen, dat de handeldrijvende overheden zich aan de gewone marktdiscipline houden. Deze jurisprudentiële opdracht zal des te gemakkelijker en des te degelijker vervuld worden naarmate de taak meer geconcentreerd wordt bij die magistraten, die het economische leven het best kennen omdat ze er van 's morgens tot 's avonds volop bij betrokken zijn. Wij menen te hebben aangetoond dat de Wet betreffende de handelspraktijken hier zeer brede mogelijkheden opent op voorwaarde dat de voorzitters van de rechtbanken van koophandel erin toestemmen enige vastgeroeste onbevoegdheidsformules te herzien.

Het fetichisme van de handelaarsdefinitie uit het Wetboek van Koophandel kan plaats maken voor een teleologisch doordachte bepaling die eerst alle privaatrechtelijke maar vervolgens ook alle publiekrechtelijke deelnemers aan het ruilverkeer kan omvatten. Het arrest van 12 november 1974 van het Hof van Beroep te Brussel heeft op dit stuk baanbrekend werk verricht. Moge het spoedig tot een vaststaande rechtspraak leiden.

Prof. Dr. Marcel GOTZEN

³⁸ Arrest van 12 november 1974, hierna in dit nummer opgenomen.

³⁹ Acad. Tijdingen K.U.L., 14 mei 1973, p. 19.

RECHTSPRAAK

HOF VAN JUSTITIE
VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

3 DECEMBER 1974

Voorzitter : de h. R. Lecourt

Kamervoorzitters : de hh. C.Ó. Dálaigh en A.J. Mackenzie Stuart

Rechters : de hh. A.M. Donner, R. Monaco, J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore (rapporteur), H. Kutscher, M. Sørensen

Advocaat-generaal : de h. H. Mayras.

Europese Gemeenschappen—Vrij verrichten van diensten—Vestigingsvereiste—Rechtstreekse werking van E.E.G.-voorschriften.

De artikelen 59, eerste alinea, en 60, derde alinea, E.E.G.-Verdrag, moeten aldus worden uitgelegd, dat een nationale wettelijke regeling de dienstverrichting door personen die op het grondgebied van een andere Lid-Staat zijn gevestigd, niet onmogelijk mag maken door het vereiste van vestiging op het eigen grondgebied, wanneer die dienstverrichting door de toepasselijke nationale wetgeving aan geen enkele bijzondere voorwaarde is onderworpen.

De artikelen 59, eerste alinea, en 60, derde alinea, hebben rechtstreekse werking en kunnen mitsdien voor de nationale rechterlijke instanties worden ingeroepen, in elk geval voor zover zij strekken tot opheffing van alle discriminaties ten opzichte van degene die diensten verricht, op grond van zijn nationaliteit of de omstandigheid dat hij woont in een andere Lid-Staat dan die waar de dienst moet worden verricht.

J.H.M. van Binsbergen t/ Bestuur van de
Bedrijfsvoorziening voor de Metaalnijverheid*Ten aanzien van het recht*

Overwegende dat de Centrale Raad van Beroep bij beschikking van 18 april 1974, ingekomen ter griffie van het Hof op 15 mei daaropvolgend, krachtens artikel 177 E.E.G.-Verdrag vragen heeft gesteld inzake de uitlegging van de artikelen 59 en 60 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap betreffende het vrij verrichten van diensten binnen de Gemeenschap ;

dat deze vragen zijn opgeworpen als incident in een voor genoemde rechterlijke instantie aanhangig geding en verband houden met de toelating van de door verzoeker in het hoofdgeding als gemachtigde gekozen persoon ;

dat betrokken partij blijkens de processtukken de verdediging van zijn belangen had toevertrouwd aan een gemachtigde van Nederlandse nationaliteit, die namens justitiabelen pleegt op te treden voor rechterlijke instanties waar het ministerie van een advocaat niet dwingend is voorgeschreven ;

dat, toen die gemachtigde in de loop van het geding zijn woonplaats van Nederland naar België had overge-

bracht, zijn bevoegdheid om de partij voor de Centrale Raad van Beroep te vertegenwoordigen, is betwist op grond van een Nederlandse wettelijke bepaling, volgens welke alleen personen die in Nederland zijn gevestigd, bij die rechterlijke instantie als gemachtigde kunnen optreden ;

dat, toen belanghebbende zich had beroepen op de bepalingen van het Verdrag betreffende het vrij verrichten van diensten binnen de Gemeenschap, de Centrale Raad van Beroep het Hof twee vragen heeft voorgelegd inzake de uitlegging van de artikelen 59 en 60 van het Verdrag ;

De materiële draagwijdte van de artikelen 59 en 60

Overwegende dat wordt gevraagd om uitlegging van de artikelen 59 en 60, met het oog op een nationale wettelijke bepaling, volgens welke alleen op het nationale grondgebied gevestigde personen gerechtigd zijn als procesgemachtigde voor bepaalde rechterlijke instanties op te treden ;

Overwegende dat artikel 59 – waarvan in deze context alleen de eerste alinea in geding is – bepaalt dat "in het kader van de volgende bepalingen de beperkingen op het vrij verrichten van diensten binnen de Gemeenschap in de loop van de overgangperiode geleidelijk (worden) opgeheven ten aanzien van de onderdanen der Lid-Staten, die in een ander land van de Gemeenschap zijn gevestigd dan dat waarin degene is gevestigd te wiens behoeve de dienst wordt verricht" ;

dat artikel 60, na in de eerste en tweede alinea het begrip diensten in de zin van het Verdrag te hebben omschreven, in de derde alinea nader bepaalt dat, onverminderd de bepalingen van het hoofdstuk betreffende het recht van vestiging, degene die de diensten verricht, daartoe zijn werkzaamheden tijdelijk kan uitoefenen in het land waar de dienst wordt verricht, onder dezelfde voorwaarden als die welke dat land aan zijn eigen onderdanen oplegt ;

dat de gestelde vraag derhalve wil doen vaststellen of de aan de procesgemachtigde gestelde eis van blijvende vestiging op het grondgebied van de Staat waar de dienst moet worden verricht, kan worden overgebracht met het verbod van de artikelen 59 en 60 van alle beperkingen op het vrij verrichten van diensten binnen de Gemeenschap ;

Overwegende dat de beperkingen, in de opheffing waarvan door de artikelen 59 en 60 wordt voorzien, alle vereisten omvatten welke aan de verrichter van de dienst, met name op grond van zijn nationaliteit of de omstandigheid dat hij geen vaste woonplaats heeft in de Staat waar de dienst wordt verricht, worden gesteld en niet gelden voor op het nationale grondgebied gevestigde personen dan wel geëigend zijn de werkzaamheden van de dienstverrichter anderszins te beletten of te hinderen ;

dat inzonderheid het vereiste dat de verrichter van de dienst vaste woonplaats moet hebben op het grondgebied van de Staat waar de dienst wordt verricht, onder omstandigheden tot gevolg kan hebben dat elk effect wordt ontnomen aan artikel 59, dat juist de opheffing ten doel heeft van alle beperkingen op het vrij verrichten van diensten door personen die niet zijn gevestigd op het

grondgebied van de Staat waar de dienst moet worden verricht ;

dat evenwel, in verband met de bijzondere aard van sommige diensten niet als onverenigbaar met het Verdrag kunnen worden beschouwd specifieke eisen welke aan de dienstverrichter worden gesteld wegens de toepasselijkheid van beroepsregels die hun grond vinden in het algemeen belang – met name regels betreffende organisatie, bekwaamheid, beroepsethiek, toezicht en aansprakelijkheid – en die voor iedereen gelden die gevestigd is op het grondgebied van de Staat waar de dienst wordt verricht, voor zover zulke eisen nodig zijn om te voorkomen dat de dienstverrichter door zijn vestiging in een andere Lid-Staat aan de greep van die regels zou ontsnappen ;

dat een Lid-Staat evenmin het recht kan worden ontzegd voorschriften te geven om te verhinderen dat de door artikel 59 gewaarborgde vrijheid door een dienstverrichter wiens werkzaamheid geheel of voornamelijk op zijn grondgebied is gericht, wordt gebruikt om zich te onttrekken aan de beroepsregels die, ware hij op het grondgebied van die Lid-Staat gevestigd, op hem van toepassing zouden zijn, daar op zodanige situatie het hoofdstuk betreffende het recht van vestiging en niet dat betreffende de dienstverrichting van toepassing zou kunnen zijn ;

Overwegende dat, in overeenstemming met deze beginselen, niet als onverenigbaar met de artikelen 59 en 60 kan worden beschouwd de aan hulporganen van de justitie gestelde eis van vaste beroepshalve vestiging binnen het rechtsgebied van bepaalde rechterlijke instanties, ingeval die eis objectief noodzakelijk is ter waarborging van de nakoming van beroepsregels die met name verband houden met de rechtsbedeling en de inachtneming van de beroepsethiek ;

dat dit evenwel niet geldt voor het geval waarin het verrichten van zekere diensten in een Lid-Staat aan geen enkele hoedanigheid of beroepstucht is onderworpen, en het vereiste van vaste woonplaats betrekking heeft op het grondgebied van de Staat ;

dat ten aanzien van een beroepswerkzaamheid die aldus in een Lid-Staat volkomen vrij is, het vereiste van vestiging op het grondgebied van die Staat een met de artikelen 59 en 60 van het Verdrag onverenigbare beperking vormt, wanneer in een goede rechtsbedeling kan worden voorzien door minder stringente maatregelen, zoals het vereiste van keuze van een domicilie waarheen de op het geding betrekking hebbende stukken kunnen worden gezonden ;

dat derhalve op de gestelde vraag dient te worden geantwoord dat de artikelen 59, eerste alinea, en 60, derde alinea, E.E.G.-Verdrag aldus moeten worden uitgelegd, dat een nationale wettelijke regeling de dienstverrichting door personen die op het grondgebied van een andere Lid-Staat zijn gevestigd, niet onmogelijk mag maken door het vereiste van vaste woonplaats op het eigen grondgebied, wanneer die dienstverrichting door de toepasselijke nationale wetgeving aan geen enkele bijzondere voorwaarde is onderworpen ;

De rechtstreekse werking van de artikelen 59 en 60

Overwegende dat voorts wordt gevraagd of de artikelen 59, eerste alinea, en 60, derde alinea, E.E.G.-Verdrag rechtstreeks werken en voor de burgers rechten scheppen

welker handhaving aan de nationale rechter kan worden gevraagd ;

Overwegende dat de gestelde vraag moet worden beantwoord in het kader van het gehele hoofdstuk betreffende de diensten, met inachtneming bovendien van de bepalingen betreffende het recht van vestiging, waarnaar in artikel 66 wordt verwezen ;

Overwegende dat, met het oog op de geleidelijke opheffing in de loop van de overgangperiode van de in artikel 59 bedoelde beperkingen, artikel 63 voorziet in de vaststelling van een "algemeen programma" – hetgeen is geschied bij besluit van de Raad van 18 december 1961 (P.B. 1962, blz. 32) –, waarvan de uitvoering moet worden verzekerd door een samenstel van richtlijnen ;

dat die richtlijnen, in het systeem van het hoofdstuk betreffende de dienstverrichting, verscheidene functies moeten vervullen, ten eerste die om in de loop van de overgangperiode de beperkingen op het vrij verrichten van diensten op te heffen, en in de tweede plaats die om in de wetgeving van de Lid-Staten een samenstel van bepalingen in te voeren ter vergemakkelijking van de daadwerkelijke uitoefening van die vrijheid, met name door de onderlinge erkenning van de beroepsvereisten en de coördinatie van de wettelijke regelingen betreffende de uitoefening van niet in loondienst verrichte werkzaamheden ;

dat het eveneens een functie van die richtlijnen is om de specifieke problemen op te lossen die voortvloeien uit de omstandigheid dat de verrichter van de diensten, doordat hij geen vaste vestiging heeft, mogelijkwijs niet volledig onderworpen zou zijn aan de beroepsregels welke gelden in de Staat waar de dienst wordt verricht ;

dat wat betreft de fasering in de tijd van de uitvoering van het hoofdstuk betreffende de diensten, artikel 59, uitgelegd in het licht van de algemene bepaling van artikel 8, lid 7, van het Verdrag, de wil vertolkt om aan het einde van de overgangperiode – het uiterste tijdstip voor de inwerkingtreding van alle regels van het Verdrag – te komen tot opheffing van de beperkingen op het vrij verrichten van diensten ;

dat de bepalingen van artikel 59, waarvan de toepassing gedurende de overgangperiode door middel van richtlijnen moest worden voorbereid, aan het einde daarvan dus onvoorwaardelijk zijn geworden ;

dat zij de opheffing medebrengen van alle discriminaties jegens degene die diensten verricht, op grond van zijn nationaliteit of de omstandigheid dat hij is gevestigd in een andere Lid-Staat dan die waar de dienst moet worden verricht ;

dat, tenminste wat de specifieke voorwaarde van nationaliteit of woonplaats betreft, de artikelen 59 en 60 aldus tot een nauwkeurig omschreven resultaat verplichten – verplichting welke nakoming door de Lid-Staten niet kan worden opgehouden of aangetast uit hoofde van het ontbreken van bepalingen die door uitoefening van de ingevolge de artikelen 63 en 66 verleende bevoegdheid tot stand hadden moeten komen ;

dat dus dient te worden geantwoord dat de artikelen 59, eerste alinea, en 60, derde alinea, rechtstreekse werking hebben en mitsdien voor de nationale rechterlijke instanties kunnen worden ingeroepen, in elk geval voor zover zij strekken tot opheffing van alle discriminaties ten opzichte van degene die diensten verricht, op grond van zijn nationaliteit of de omstandigheid dat hij woont

in een andere Lid-Staat dan die waar de dienst moet worden verricht ;

Ten aanzien van de kosten

Overwegende dat de kosten, door de Regering van Ierland, de Regering van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland, de Regering van de Bondsrepubliek Duitsland en de Commissie van de Europese Gemeenschappen wegens indiening hunner opmerkingen bij het Hof gemaakt, niet voor vergoeding in aanmerking kunnen komen ;

dat de procedure ten aanzien van partijen in het hoofdgeding als een aldaar gerezen incident is te beschouwen, zodat de Centrale Raad van Beroep over de kosten heeft te beslissen ;

Het Hof van Justitie,

uitspraak doende op de door de Centrale Raad van Beroep bij diens beschikking van 18 april 1974 gestelde vragen,

verklaart voor recht :

1° de artikelen 59, eerste alinea, en 60, derde alinea, E.E.G.-Verdrag moeten aldus worden uitgelegd, dat een nationale wettelijke regeling de dienstverrichting door personen die op het grondgebied van een andere Lid-Staat zijn gevestigd, niet onmogelijk mag maken door het vereiste van vestiging op het eigen grondgebied, wanneer die dienstverrichting door de toepasselijke nationale wetgeving aan geen enkele bijzondere voorwaarde is onderworpen ;

2° de artikelen 59, eerste alinea, en 60, derde alinea, hebben rechtstreekse werking en kunnen mitsdien voor de nationale rechterlijke instanties worden ingeroepen, in elk geval voor zover zij strekken tot opheffing van alle discriminaties ten opzichte van degene die diensten verricht, op grond van zijn nationaliteit of de omstandigheid dat hij woont in een andere Lid-Staat dan die waar de dienst moet worden verricht.

HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

4 DECEMBER 1974

Voorzitter : de h. R. Lecourt

Kamervoorzitters : de hh. C.Ó. Dálaigh en

A.J. Mackenzie Stuart

Rechters : de hh. A.M. Donner, R. Monaco, J. Mertens de Wilmans, P. Pescatore, H. Kutscher, H. Sørensen (rapporteur)

Advocaat-generaal : de h. H. Mayras

Europese Gemeenschappen—Vrij verkeer van werknemers—Beperkingen gerechtvaardigd door de openbare orde—Art. 48 E.E.G.-Verdrag en richtlijn nr. 64/221—Rechtstreekse werking.

Artikel 48 E.E.G.-Verdrag heeft rechtstreekse werking in de rechtsorden van de Lid-Staten en doet voor particulieren rechten ontstaan, welke de nationale rechter dient te handhaven.

Artikel 3, lid 1, van richtlijn nr. 64/221 van de Raad van 25 februari 1964 voor de coördinatie van de voor

vreemdelingen geldende bijzondere maatregelen ten aanzien van verplaatsing en verblijf, die gerechtvaardigd zijn uit hoofde van de openbare orde, de openbare veiligheid en de volksgezondheid, doet voor particulieren rechten ontstaan, welke zij in een Lid-Staat in rechte geldend kunnen maken en welke de nationale rechter dient te handhaven.

Artikel 48 E.E.G.-Verdrag en artikel 3, lid 1, van richtlijn nr. 64/221 dienen aldus te worden verstaan dat een Lid-Staat, met een beroep op de beperkingen die door de openbare orde zijn gerechtvaardigd, als persoonlijk gedrag van de betrokkene in aanmerking mag nemen dat deze is aangesloten bij een groep of organisatie, wier activiteiten door de Lid-Staat als een gevaar voor de maatschappij worden beschouwd zonder evenwel te zijn verboden, en zulks zelfs wanneer geen beperkingen worden opgelegd aan onderdanen van die Staat, die bij diezelfde groepen of organisaties een soortgelijke dienstbetrekking wensen te aanvaarden als de onderdaan van een andere Lid-Staat.

Van Duyn t/ Home Office

Ten aanzien van het recht

Overwegende dat de Chancery Division van het Engelse High Court of Justice, bij beschikking van de Vice Chancellor van 1 maart 1974, ten Hove ingekomen op 13 juni, krachtens artikel 177 E.E.G.-Verdrag drie vragen heeft gesteld met betrekking tot de uitlegging van een aantal bepalingen van het gemeenschapsrecht inzake het vrije verkeer van werknemers ;

dat deze vragen zijn gesteld in het kader van een beroep, ingesteld tegen het Home Office door een Nederlandse onderdane die geen toestemming kreeg het Verenigd Koninkrijk binnen te komen ten einde aldaar als secretaresse bij de "Church of Scientology" werkzaam te zijn ;

dat haar de toegang werd geweigerd overeenkomstig het beleid van de regering van het Verenigd Koninkrijk jegens genoemde organisatie, wier activiteiten door deze als een gevaar voor de maatschappij worden beschouwd ;

Ten aanzien van de eerste vraag

Overwegende dat het Hof in de eerste plaats wordt gevraagd of artikel 48 E.E.G.-Verdrag rechtstreeks toepasselijk is in die zin dat het voor particulieren rechten doet ontstaan, welke zij in een Lid-Staat in rechte geldend kunnen maken ;

Overwegende dat artikel 48, leden 1 en 2, bepaalt dat het vrije verkeer van werknemers aan het einde van de overgangperiode tot stand wordt gebracht en "de afschaffing" inhoudt "van elke discriminatie op grond van de nationaliteit tussen de werknemers der Lid-Staten, wat betreft de werkgelegenheid, de beloning en de overige arbeidsvoorwaarden" ;

dat deze bepalingen de Lid-Staten een duidelijk omschreven verplichting opleggen waatop generlei handeling van hetzij de gemeenschapsinstellingen hetzij de Lid-Staten nodig is en die laatstgenoemde bij de uitvoering dier verplichting geen enkele beoordelingsbevoegdheid laat ;

dat lid 3 bij de omschrijving van de rechten die het beginsel van het vrije verkeer van werknemers meebrengt,

een voorbehoud maakt inzake de beperkingen die om redenen van openbare orde, openbare veiligheid en volksgezondheid zijn gerechtvaardigd ;

dat de toepassing van dit voorbehoud evenwel vatbaar is voor rechterlijke toetsing, zodat de mogelijkheid voor een Lid-Staat om het voorbehoud in te roepen niet verhindert dat artikel 48, waarin het beginsel van het vrije verkeer van werknemers is neergelegd, voor particulieren rechten doet ontstaan, welke zij in rechte geldend kunnen maken en welke de nationale rechter dient te handhaven ;

dat de eerste vraag derhalve bevestigend dient te worden beantwoord ;

Ten aanzien van de tweede vraag

Overwegende dat het Hof in de tweede plaats wordt gevraagd of richtlijn nr. 64/221 van de Raad van 25 februari voor de coördinatie van de voor vreemdelingen geldende bijzondere maatregelen ten aanzien van verplaatsing en verblijf, die gerechtvaardigd zijn uit hoofde van de openbare orde, de openbare veiligheid en de volksgezondheid, rechtstreeks toepasselijk is in die zin, dat zij voor particulieren rechten doet ontstaan, welke zij in een Lid-Staat in rechte geldend kunnen maken ;

dat uit de verwijzingsbeschikking volgt dat het van de bepalingen der richtlijn hier alleen gaat om artikel 3, lid 1, dat voorschrijft dat "de maatregelen van openbare orde of openbare veiligheid uitsluitend moeten berusten op het persoonlijk gedrag van de betrokkene" ;

Overwegende dat het Verenigd Koninkrijk heeft opgemerkt dat artikel 189 van het Verdrag onderscheid maakt tussen de werking van verordeningen, richtlijnen en beschikkingen en dat bijgevolg moet worden aangenomen dat de Raad, door geen verordening maar een richtlijn vast te stellen, heeft gewild dat de richtlijn anders zou werken dan een verordening en dus niet rechtstreeks toepasselijk zou zijn ;

Overwegende evenwel, dat wanneer krachtens de voorschriften van artikel 189 verordeningen rechtstreeks toepasselijk zijn en mitsdien naar hun aard tot directe gevolgen kunnen leiden, zulks niet wil zeggen dat andere groepen handelingen als in dit artikel bedoeld nimmer analoge gevolgen teweeg kunnen brengen ;

dat het met de dwingende werking, die in artikel 189 aan de richtlijn wordt toegekend, onverenigbaar ware indien men in beginsel zou uitsluiten dat een daarbij opgelegde verplichting kan worden ingeroepen door personen op wie zij betrekking heeft ;

dat met name in gevallen waarin de gezagsorganen van de Gemeenschap de Lid-Staten bij richtlijn hebben verplicht een bepaalde gedragslijn te volgen, het nuttig effect van zodanige handeling zou worden verzwakt wanneer de justitiabelen zich daarop in rechte niet zouden mogen beroepen en de nationale rechterlijke instanties daarop niet als element van het gemeenschapsrecht acht zouden mogen slaan ;

dat artikel 177, waarin aan de nationale rechterlijke instanties wordt toegestaan zich tot het Hof te wenden inzake de geldigheid en de uitlegging van alle handelingen der instellingen, zonder onderscheid, voorts impliceert dat die handelingen door justitiabelen bij genoemde rechterlijke instanties mogen worden ingeroepen ;

dat in ieder afzonderlijk geval moet worden onderzocht, of aard, opzet en bewoordingen van het betrokken voorschrift medebrengen dat het in de rechtsbetrekkin-

gen tussen de Lid-Staten en particulieren tot directe gevolgen kan leiden ;

Overwegende dat artikel 3, lid 1, van richtlijn nr. 64/221, door het voorschrift dat de maatregelen van openbare orde uitsluitend moeten berusten op het persoonlijk gedrag van de betrokkene, strekt tot beperking van de discretionaire bevoegdheid welke de nationale wetgevingen in het algemeen toekennen aan de ter zake van toelating en uitzetting van vreemdelingen bevoegde autoriteiten ;

dat enerzijds de bepaling een verplichting bevat, waaraan geen enkel voorbehoud of voorwaarde is verbonden en die naar haar aard geen enkele nadere handeling nodig maakt van hetzij de gemeenschapsinstellingen, hetzij de Lid-Staten ;

dat anderzijds, daar het om een verplichting voor de Lid-Staten gaat om, bij de toepassing van een uitzonderingsbepaling op een der grondbeginselen van het Verdrag ten gunste van particulieren, geen rekening te houden met factoren buiten het persoonlijk gedrag, de rechtszekerheid van de belanghebbenden verlangt dat zij die verplichting kunnen intoeppen, ook al is deze vervat in een normatieve handeling die niet van rechtswege in haar geheel rechtstreeks werkt ;

dat, wanneer over de uitlegging van de zin en juiste strekking van de bepaling vragen kunnen rijzen, deze langs gerechtelijke weg kunnen worden opgelost, mede gelet op de procedure van artikel 177 van het Verdrag ;

dat derhalve de gestelde vraag aldus moet worden beantwoord dat artikel 3, lid 1, van richtlijn nr. 64/221 van de Raad van 25 februari 1964 voor particulieren rechten doet ontstaan, welke zij in een Lid-Staat in rechte geldend kunnen maken en welke de nationale rechter dient te handhaven ;

Ten aanzien van de derde vraag

Overwegende dat het Hof in de derde plaats wordt gevraagd of artikel 48 van het Verdrag en artikel 3 van richtlijn nr. 64/221 aldus dienen te worden verstaan dat "een Lid-Staat bij het nakomen van zijn verplichting om de maatregel van openbare orde uitsluitend te doen berusten op het persoonlijk gedrag van de betrokken persoon, is gerechtigd als persoonlijk gedrag in aanmerking te nemen :

a) het feit dat de betrokken persoon is of was aangesloten bij een groep of organisatie, wier activiteiten door de Lid-Staat strijdig worden geacht met het openbaar belang, maar in die Staat niet onwettig zijn,

b) het feit dat de betrokken persoon voornemens is in die Lid-Staat een dienstbetrekking bij een dergelijke groep of organisatie te aanvaarden, terwijl aan de onderdanen van die Lid-Staat, die bij een dergelijke groep of organisatie een soortgelijke dienstbetrekking wensen te aanvaarden, geen beperkingen in de weg worden gelegd."

Overwegende dat ten deze allereerst dient te worden onderzocht of aansluiting bij een groep of organisatie op zichzelf persoonlijk gedrag kan opleveren in de zin van artikel 3 van richtlijn nr. 64/221 ;

dat, al vermag een aansluiting die in het verleden is geëindigd in het algemeen niet rechtvaardigen dat het recht op vrij verkeer binnen de Gemeenschap aan de belanghebbende wordt ontzegd, niettemin een tegenwoordige aansluiting, als blijk van deelneming aan de activiteiten van de groep of organisatie alsmede van identifice-

ring met haar doel en strekking, kan worden beschouwd als een vrijwillige handeling van de betrokkene en bijgevolg als onderdeel van diens persoonlijk gedrag in de zin van genoemde bepaling ;

Overwegende dat de gestelde vraag voorts het probleem doet rijzen welk belang moet worden toegekend aan het feit dat de activiteiten van de betrokken organisatie, die door de Lid-Staat strijdig worden geacht met het openbaar belang, door de nationale wet toch niet zijn verboden ;

dat ten deze zij opgemerkt dat het begrip openbare orde in communautair verband en met name als rechtvaardiging van een uitzondering op het grondbeginsel van het vrije verkeer van werknemers, strikt moet worden opgevat, zodat de strekking ervan niet eenzijdig door elk der Lid-Staten zonder controle van de gemeenschapsinstellingen kan worden bepaald ;

dat niettemin de specifieke omstandigheden die een beroep op het begrip openbare orde zouden kunnen rechtvaardigen, naar land en tijd kunnen verschillen en dat mitsdien ten deze aan de bevoegde nationale autoriteiten een beoordelingsmarge, binnen de door het Verdrag gestelde grenzen, moet worden toegekend ;

dat hieruit volgt dat van een Lid-Staat, welks bevoegde autoriteiten een duidelijk standpunt hebben ingenomen ten opzichte van de activiteiten van een bepaalde organisatie door deze als een gevaar voor de maatschappij aan te merken, en die bestuurlijke maatregelen hebben getroffen om die activiteiten tegen te gaan, voor een beroep op het begrip openbare orde niet kan worden verlangd die activiteiten bij de wet te doen verbieden, indien zulks onder de gegeven omstandigheden niet dienstig wordt geacht ;

Overwegende dat de gestelde vraag tenslotte het probleem doet rijzen of een Lid-Staat om redenen van openbare orde gerechtigd is zich ertegen te verzetten dat een onderdaan van een andere Lid-Staat op zijn grondgebied een dienstbetrekking aanvaardt bij een groep of organisatie, terwijl aan zijn eigen onderdanen geen analoge beperkingen in de weg worden gelegd ;

Overwegende dat ten deze het Verdrag, ook al bevat dit het beginsel van het vrije verkeer van werknemers zonder discriminatie tussen de onderdanen van de Lid-Staten, in artikel 48, lid 3, bij de daaruit voortvloeiende rechten een voorbehoud maakt voor beperkingen die zijn gerechtvaardigd uit hoofde van openbare orde, openbare veiligheid en volksgezondheid ;

dat, onder dit voorbehoud, de rechten krachtens genoemde bepaling onder meer omvatten het recht om in te gaan op een feitelijk aanbod van tewerkstelling, zich te dien einde vrij te verplaatsen over het grondgebied der Lid-Staten en in een der Lid-Staten te verblijven teneinde daar een beroep uit te oefenen ;

dat het genoemde voorbehoud, indien van toepassing, derhalve tot gevolg heeft dat de toegang tot het grondgebied van een Lid-Staat en het verblijf aldaar kunnen worden geweigerd aan een onderdaan van een andere Lid-Staat ;

dat anderzijds een beginsel van internationaal recht dat het E.E.G.-Verdrag niet geacht kan worden in de betrekkingen tussen de Lid-Staten te miskennen, zich ertegen verzet dat een Lid-Staat zijn eigen onderdanen het recht van toegang tot zijn grondgebied en verblijf aldaar ontzegt ;

dat hieruit volgt dat een Lid-Staat om redenen van openbare orde in voorkomend geval een onderdaan van een andere Lid-Staat kan verhinderen gebruik te maken van het beginsel van het vrije verkeer van werknemers om een bepaalde dienstbetrekking te aanvaarden, ook al legt zij haar eigen onderdanen geen analoge beperking op ;

dat mitsdien op de gestelde vraag moet worden geantwoord dat artikel 48 E.E.G.-Verdrag en artikel 3, lid 1, van richtlijn nr. 64/221 aldus dienen te worden verstaan dat een Lid-Staat, met een beroep op de beperkingen die door de openbare orde zijn gerechtvaardigd, als persoonlijk gedrag van de betrokkene in aanmerking mag nemen dat deze is aangesloten bij een groep of organisatie, wier activiteiten door de Lid-Staat als een gevaar voor de maatschappij worden beschouwd zonder evenwel te zijn verboden, en zulks zelfs wanneer geen beperkingen worden opgelegd aan onderdanen van die Staat, die bij diezelfde groepen of organisaties een soortgelijke dienstbetrekking wensen te aanvaarden als de onderdaan van een andere Lid-Staat ;

Ten aanzien van de kosten

Overwegende dat de kosten, door het Verenigd Koninkrijk en door de Commissie van de Europese Gemeenschappen wegens indiening hunner opmerkingen bij het Hof gemaakt, niet voor vergoeding in aanmerking kunnen komen ;

dat de procedure ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding als een aldaar gerezen incident is te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen ;

Het Hof van Justitie,

uitspraak doende op de door het High Court of Justice bij beschikking van 1 maart 1974 gestelde vragen :

verklaart voor recht :

1) Artikel 48 E.E.G.-Verdrag heeft rechtstreekse werking in de rechtsorden van de Lid-Staten en doet voor particulieren rechten ontstaan, welke de nationale rechter dient te handhaven.

2) Artikel 3, lid 1, van richtlijn nr. 64/221 van de Raad van 25 februari 1964 voor de coördinatie van de voor vreemdelingen geldende bijzondere maatregelen ten aanzien van verplaatsing en verblijf, die gerechtvaardigd zijn uit hoofde van de openbare orde, de openbare veiligheid en de volksgezondheid, doet voor particulieren rechten ontstaan, welke zij in een Lid-Staat in rechte geldend kunnen maken en welke de nationale rechter dient te handhaven.

3). Artikel 48 E.E.G.-Verdrag en artikel 3, lid 1, van richtlijn nr. 64/221 dienen aldus te worden verstaan dat een Lid-Staat, met een beroep op de beperkingen die door de openbare orde zijn gerechtvaardigd, als persoonlijk gedrag van de betrokkene in aanmerking mag nemen dat deze is aangesloten bij een groep of organisatie, wier activiteiten door de Lid-Staat als een gevaar voor de maatschappij worden beschouwd zonder evenwel te zijn verboden, en zulks zelfs wanneer geen beperkingen worden opgelegd aan onderdanen van die Staat, die bij diezelfde groepen of organisaties een soortgelijke dienstbetrekking wensen te aanvaarden als de onderdaan van een andere Lid-Staat.

**HOF VAN JUSTITIE
VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN**

12 DECEMBER 1974

Voorzitter : de h. Lecourt

Kamervoorzitters : de hh. C.Ó. Dálaigh en A.J. Mackenzie Stuart

Rechters : de hh. A.M. Donner, R. Monaco, J. Mertens de Wilmans (rapporteur), P. Pescatore, H. Kutscher, M. Sørensen

Advocaat-generaal : de h. J.P. Warner

Europese Gemeenschappen—Sportbeoefening—Economische activiteit—Vrij verkeer van werknemers—Verbod van discriminatie op grond van nationaliteit—Art. 59 E.E.G.-Verdrag—Rechtstreekse werking.

Gelet op de doelstellingen van de Gemeenschap valt sportbeoefening slechts onder het gemeenschapsrecht in zoverre zij een economische activiteit in de zin van artikel 2 van het Verdrag vormt.

Het in de artikelen 7, 48 en 59 van het Verdrag neergelegde verbod van discriminatie op grond van nationaliteit, heeft geen betrekking op de samenstelling van sportploegen, met name in de vorm van nationale ploegen, daar de opstelling dezer ploegen alleen van belang is voor de sport en als zodanig buiten de economische activiteit staat.

Het verbod van discriminatie op grond van nationaliteit geldt niet alleen voor het optreden van het openbaar gezag maar strekt zich ook uit tot bepalingen van andere aard, strekkende tot collectieve regeling van arbeid in loondienst en dienstverrichtingen.

De non-discriminatieregel geldt bij de beoordeling van alle rechtsbetrekkingen, in de mate waarin deze hetzij wegens de plaats waar zij worden aangegaan, hetzij wegens de plaats waar zij hun uitwerking hebben, op het grondgebied van de Gemeenschap kunnen worden gelokaliseerd.

Artikel 59, eerste alinea, doet, althans voor zover het is gericht op de afschaffing van elke discriminatie op grond van nationaliteit, na afloop van de overgangperiode voor particulieren rechten ontstaan die door de nationale rechter moeten worden gehandhaafd.

Walrave e.a. t/ Union Cycliste Internationale e.a.

Ten aanzien van het recht

Overwegende dat de Arrondissementsrechtbank te Utrecht bij uitspraak van 15 mei 1974, ingekomen ter griffie van het Hof, op 24 mei 1974, krachtens artikel 177 van het E.E.G.-Verdrag verschillende vragen heeft gesteld inzake de uitlegging van de artikelen 7, eerste alinea, 48 en 59, eerste alinea, van het Verdrag alsmede van 's Raads verordening nr. 1612/68 van 15 oktober 1968 (P.B. nr. L 257, blz. 2) betreffende het vrije verkeer van werknemers binnen de Gemeenschap ;

dat in hoofdzaak wordt gevraagd of deze teksten aldus moeten worden uitgelegd dat met hun inhoud onverenigbaar is een reglementsbepaling van de Union Cycliste Internationale betreffende wereldkampioenschappen wielrennen met motorgangmaking, volgens welke "de gangmaker van dezelfde nationaliteit moet zijn als de wielrenner" ;

dat deze vragen zijn gesteld in een geding, aanhangig gemaakt tegen de Union Cycliste Internationale, alsmede tegen de Nederlandse en Spaanse wielerbonden, door twee Nederlandse onderdanen die als gangmaker plegen deel te nemen aan wedstrijden van bovengenoemde soort, en die genoemde bepaling van het U.C.I.-reglement discriminatoir achten ;

Overwegende dat, gelet op de doelstellingen van de Gemeenschap, sportbeoefening slechts onder het gemeenschapsrecht valt in zoverre zij een economische activiteit in de zin van artikel 2 van het Verdrag vormt ;

dat, wanneer een dergelijke activiteit het karakter van arbeid in loondienst of van een bezoldigde dienstverrichting heeft, zij meer in het bijzonder binnen de werkingsfeer van de artikelen 48 tot en met 51, respectievelijk 59 tot en met 66 van het Verdrag valt ;

dat deze bepalingen, die de algemene regel van artikel 7 van het Verdrag uitwerken, elke discriminatie op grond van nationaliteit in de uitoefening der daar genoemde activiteiten verbieden ;

dat in dit verband de juiste aard van de rechtsrelatie krachtens welke deze prestaties worden verricht niet ter zake doet, daar de non-discriminatieregel in gelijklopende bewoordingen alle arbeidsprestaties en dienstverrichtingen bestrijkt ;

dat dit verbod echter geen betrekking heeft op de samenstelling van sportploegen, met name in de vorm van nationale ploegen, daar de opstelling dezer ploegen alleen van belang is voor de sport en als zodanig buiten de economische activiteit staat ;

dat deze beperking van de werkingsfeer der betrokken bepalingen evenwel alleen mag gelden voor haar eigenlijke doel ;

dat het aan de nationale rechter staat om in verband met het voorafgaande de aan zijn oordeel onderworpen activiteit te kwalificeren en met name om te beslissen of in de betrokken sport gangmaker en wielrenner al dan niet een ploeg vormen ;

Overwegende dat de antwoorden zijn gegeven binnen de bovenomschreven grenzen van de werkingsfeer van het gemeenschapsrecht ;

Overwegende dat de gestelde vragen de uitlegging van de artikelen 48 en 59 en subsidiair van artikel 7 van het Verdrag betreffen ;

dat zij in hoofdzaak betrekking hebben op de toepasselijkheid van genoemde bepalingen op rechtsbetrekkingen die niet onder het publiek recht vallen, op de bepaling van hun territoriale werkingsfeer ten aanzien van een sportreglement, afkomstig van een federatie van wereldomvang, alsmede op de directe toepasselijkheid van sommige dezer bepalingen ;

Overwegende dat in de eerste plaats in verband met elk der bedoelde artikelen wordt gevraagd of de bepalingen van een reglement van een internationale sportfederatie als onverenigbaar met het Verdrag kunnen worden beschouwd ;

dat is betoogd dat de verboden van deze artikelen slechts betrekking hebben op de beperkingen voortvloeiend uit overheidsoptreden en niet op die welke voortvloeien uit rechtshandelingen van personen of verenigingen die niet onder het publiek recht vallen ;

Overwegende dat de artikelen 7, 48 en 59 in hun onderscheidene toepassingsgebieden alle discriminaties op grond van nationaliteit verbieden ;

dat het verbod van deze discriminaties niet alleen geldt voor het optreden van het openbaar gezag maar zich ook uitstrekt tot bepalingen van andere aard, strekkende tot collectieve regeling van arbeid in loondienst en dienstverrichtingen ;

dat immers de opheffing tussen de Lid-Staten van belemmeringen voor het vrije verkeer van personen en het vrij verrichten van diensten – fundamentele doelstellingen van de Gemeenschap, vermeld in artikel 3, sub c) van het Verdrag –, in gevaar zou worden gebracht, indien de opheffing van door de Staten gestelde belemmeringen kon worden ontkracht door belemmeringen voortvloeiend uit krachtens hun eigen rechtsbevoegdheid door niet onder het publiek recht vallende verenigingen of lichamen verrichte handelingen ;

dat bovendien, waar de arbeidsvoorwaarden in de verschillende Lid-Staten nu eens worden beheerst door bepalingen van wet of verordening, dan weer door overeenkomsten en andere rechtshandelingen van privaatrechtelijke aard, een beperking van de betrokken verboden tot het overheidsoptreden ongelijkheden in hun toepassing kan doen ontstaan ;

dat ongetwijfeld de artikelen 60, derde alinea, 62 en 64, op het gebied van de dienstverrichtingen, specifiek de afschaffing van maatregelen van de Lid-Staten betreffen, maar dat deze omstandigheid geen afbreuk mag doen aan de algemene bewoordingen van artikel 59, waarin betreffende de herkomst van de te verwijderen hinderpalen geen onderscheid wordt gemaakt ;

dat voorts vaststaat dat artikel 48 ten aanzien van de afschaffing van elke discriminatie op grond van nationaliteit wat betreft arbeid in loondienst, zich ook uitstrekt tot overeenkomsten en regelingen die niet van het openbaar gezag uitgaan ;

dat bijgevolg artikel 7, lid 4, van verordening nr. 1612/68 bepaalt dat het discriminatieverbod van toepassing is op arbeidsovereenkomsten en andere collectieve arbeidsregelingen ;

dat de in artikel 59 bedoelde activiteiten niet door hun aard verschillen van de in artikel 48 bedoelde, maar enkel door de omstandigheid dat zij niet krachtens een arbeidscontract worden uitgeoefend ;

dat dit enkele verschil niet een engere interpretatie kan rechtvaardigen van de toepasselijkheid der te verzekeren vrijheid ;

dat hieruit volgt dat de bepalingen van de artikelen 7, 48 en 59 van het Verdrag door de nationale rechter in aanmerking kunnen worden genomen bij de beoordeling der geldigheid of der gevolgen ener reglementsbeeping van een sportorganisatie ;

Overwegende dat de nationale rechterlijke instantie vervolgens de vraag stelt in hoeverre de non-discriminatie-regel kan worden toegepast op rechtsbetrekkingen die worden aangegaan in het kader der activiteiten van een sportfederatie van wereldomvang ;

dat het Hof tevens wordt gevraagd of de rechtstoestand kan verschillen naargelang de sportwedstrijd plaats vindt op het grondgebied van de Gemeenschap dan wel daarbuiten ;

Overwegende dat de non-discriminatie-regel wegens haar dwingende aard geldt bij de beoordeling van alle rechtsbetrekkingen, in de mate waarin deze hetzij wegens de plaats waar zij worden aangegaan, hetzij wegens de plaats waar zij hun uitwerking hebben, op het grondge-

bied van de Gemeenschap kunnen worden gelokaliseerd.

dat het aan de nationale rechter staat deze lokalisering te beoordelen met inachtneming van de omstandigheden van elk bijzonder geval, en ten aanzien van het rechtsgevolg dier betrekkingen de consequenties te trekken uit een eventuele schending van de non-discriminatie-regel ;

Overwegende dat de nationale rechterlijke instantie tenslotte de vraag heeft gesteld of artikel 59, eerste alinea, en eventueel artikel 7, eerste alinea van het Verdrag, directe werking hebben in de rechtsorde der Lid-Staten ;

Overwegende dat, zoals boven is aangegeven, artikel 59 ten doel heeft op het gebied der dienstverrichtingen onder meer elke discriminatie te verbieden op grond van de nationaliteit van degene die de dienst verricht ;

dat voor de dienstverrichtingen artikel 59 de uitwerking vormt van de non-discriminatie-regel die in artikel 7 is neergelegd voor het globale toepassingsgebied van het Verdrag en in artikel 48 voor de arbeid in loondienst ;

dat, zoals reeds voor recht is verklaard (arrest van 3 december 1974 in zaak 33/74, Van Binsbergen), artikel 59 bij het einde van de overgangperiode een onvoorwaardelijk verbod inhoudt, hetwelk ten aanzien van dienstverrichtingen – en voor zover het onderdanen der Lid-Staten betreft – in de rechtsorde van elke Lid-Staat verhindert belemmeringen of beperkingen op grond van de nationaliteit van degene die de dienst verricht te stellen ;

dat op de gestelde vraag mitsdien moet worden geantwoord dat artikel 59, eerste alinea, althans voor zover het is gericht op de afschaffing van elke discriminatie op grond van nationaliteit, na afloop van de overgangperiode voor particulieren rechten doet ontstaan die door de nationale rechter moeten worden gehandhaafd ;

Ten aanzien van de kosten

Overwegende dat de kosten, door de Commissie der Europese Gemeenschappen wegens indiening harer opmerkingen bij het Hof gemaakt, niet voor vergoeding in aanmerking kunnen komen ;

dat de procedure ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding als een aldaar gerezen incident is te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen ;

Het Hof van Justitie,

uitspraak doende op de door de Arrondissementsrechtbank te Utrecht gestelde vragen,
verklaart voor recht :

1) Gelet op de doelstellingen van de Gemeenschap valt sportbeoefening slechts onder het gemeenschapsrecht in zoverre zij een economische activiteit in de zin van artikel 2 van het Verdrag vormt ;

2) Het in de artikelen 7, 48 en 59 van het Verdrag neergelegde verbod van discriminatie op grond van nationaliteit, heeft geen betrekking op de samenstelling van sportploegen, met name in de vorm van nationale ploegen, daar de opstelling dezer ploegen alleen van belang is voor de sport en als zodanig buiten de economische activiteit staat ;

3) Het verbod van discriminatie op grond van nationaliteit geldt niet alleen voor het optreden van het openbaar gezag maar strekt zich ook uit tot bepalingen van

andere aard, strekkende tot collectieve regeling van arbeid in loondienst en dienstverrichtingen ;

4) De non-discriminatieregel geldt bij de beoordeling van alle rechtsbetrekkingen, in de mate waarin deze hetzij wegens de plaats waar zij worden aangegaan, hetzij wegens de plaats waar zij hun uitwerking hebben, op het grondgebied van de Gemeenschap kunnen worden gelocaliseerd ;

5) Artikel 59, eerste alinea, doet, althans voor zover het is gericht op de afschaffing van elke discriminatie op grond van nationaliteit, na afloop van de overgangsperiode voor particulieren rechten ontstaan die door de nationale rechter moeten worden gehandhaafd.

HOF VAN CASSATIE

3e KAMER – 2 OKTOBER 1974

Voorzitter : de h. Polet

Raadsheer-rapporteur : de h. Janssens

Advocaat-generaal : de h. Ballet

Advocaat : mr. Fally

Arbeidsongeval—Tijdelijke gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid—Wedertewerkstelling ingevolge akkoord tussen werkgever en werknemer—Vergoeding—Formaliteiten.

Bij tijdelijke gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid heeft de getroffen luidens art. 23, lid 3, van de Arbeidsongevallenwet, indien bij de tewerkstelling aanvaardt, recht op een vergoeding die gelijk is aan het verschil tussen het vóór het ongeval verdiende loon en het loon dat hij ingevolge zijn wedertewerkstelling ontvangt.

Die bepaling doelt niet alleen op de wedertewerkstelling die overeenkomstig het 2e en het 3e lid van hetzelfde artikel plaatsheeft na een vraag van de medische adviseur van de verzekeraar, maar ook op de wedertewerkstelling die ten gevolge van een akkoord tussen de werknemer en de werkgever geschiedt.

In dit laatste geval zijn de formaliteiten die bij art. 23 voorgeschreven zijn voor het geval dat de wedertewerkstelling plaatsheeft na een vraag van de medische adviseur van de verzekeraar, niet vereist.

La Belgique Industrielle t/ Swaans

Gelet op het bestreden arrest, op 21 juni 1973 door het Arbeidshof te Luik gewezen ;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 6, 1108, 1131 en 1133 van het Burgerlijk Wetboek, 6, inzonderheid paragraaf 2, 23, 104, inzonderheid 4°, en 106 van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971, 1 van het koninklijk besluit van 25 oktober 1971 tot vaststelling van de datum waarop genoemde wet van 10 april 1971 in werking treedt, 1050 en 1068 van het Gerechtelijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat de eerste rechter eiseres had veroordeeld om aan verweerder, die op 20 mei 1970 door een arbeidsongeval werd getroffen, de "wettelijke vergoedingen" te betalen voor een tijdelijke arbeidsongeschiktheid van 10 procent van 21 december 1970 tot 23 augustus 1972 en voor een blijvende arbeidsongeschiktheid van 7 procent vanaf 24 augustus 1972, dit is de datum van de consoli-

datie, en het arrest, ter bevestiging van deze beslissing en ter verwerping van het verweer dat eiseres steunde op het feit dat verweerder geen aanspraak kon maken op enige vergoeding voor tijdelijke arbeidsongeschiktheid vanaf 1 januari 1972, daar hij had aanvaard weder te werk gesteld te worden zonder het minste geldelijk verlies, verklaart dat "de nieuwe wet van 10 april 1971 weliswaar op 1 januari 1972 in werking is getreden, doch artikel 23 niet kan toegepast worden zolang de procedure die het onderstelt, niet zoals voorgeschreven werd, door de Koning is geregeld ; ... dat appellante niet kan beweren ... dat de bij koninklijk besluit te regelen procedure in elk geval overbodig is, aangezien de verzekeraar niet wettelijk verplicht is ze toe te passen ; ... dat het werkwoord 'kan' van het eerste lid eenvoudig betekent dat een verzekeraar niet verplicht is de procedure in te zetten tot wedertewerkstelling van de getroffen die gedeeltelijk arbeidsongeschikt is, doch uit de economie van artikel 23 blijkt dat hij in dat geval de vergoeding voor tijdelijke, algehele arbeidsongeschiktheid zal betalen tot de volledige wedertewerkstelling of tot de consolidatie, indien hij ook niet een dienstige behandeling met het oog op de wederaanpassing voorstelt ; ... dat de eerste rechter derhalve in de zaak geen toepassing mocht maken van genoemd artikel 23, hetgeen appellante, die inderdaad eenvoudig verzocht de conclusies van de deskundige te bekrachtigen, trouwens niet meende hem te kunnen vragen";

terwijl, eerste onderdeel, het tegenstrijdig is te zeggen, enerzijds, dat artikel 23 van de wet van 10 april 1971 niet van toepassing is na 1 januari 1972 en, anderzijds, dat de verzekeraar krachtens deze bepaling de vergoeding voor tijdelijke, algehele arbeidsongeschiktheid moet betalen tot de volledige wedertewerkstelling of tot de consolidatie (schending van artikel 97 van de Grondwet) ;

tweede onderdeel, de wet van 10 april 1971 van openbare orde is en artikel 6, paragraaf 2, elke overeenkomst verbiedt die strijdig is met haar bepalingen, zodat het feit dat eiseres voor de eerste rechter de bekrachtiging van het deskundigenrapport heeft gevraagd haar niet belette, in hoger beroep, aan te voeren dat verweerder had aanvaard weder te werk gesteld te worden (schending van de artikelen 6, 1108, 1131 en 1133 van het Burgerlijk Wetboek en 6, inzonderheid paragraaf 2, van de wet van 10 april 1971), en eiseres bovendien in hoger beroep elk verweer kon voeren dat zij niet voor de eerste rechter zou hebben voorgedragen (schending van de artikelen 1050 en 1068 van het Gerechtelijk Wetboek) ;

derde onderdeel, indien het arrest aldus moet worden verstaan dat de rechter aan verweerder het recht toekent om de oude forfaitaire betaling te eisen, aan de beslissing kan worden verweten toepassing te maken van de wet betreffende de vergoeding van de schade voortspruitende uit arbeidsongevallen die sedert 1 januari 1972 is opgeheven (schending van de artikelen 104, inzonderheid 4°, en 106 van de wet van 10 april 1971 en 1 van het koninklijk besluit van 25 oktober 1971) ;

vierde onderdeel, hoewel de Koning, overeenkomstig lid 2 van artikel 23 van de wet van 10 april 1971, de regels nog niet had bepaald volgens welke de arbeidsgeneesheer zijn in lid 1 van deze bepaling bedoelde taak volbrengt, dit artikel, inzonderheid lid 3, vanaf 1 januari 1972 moest worden toegepast, daar verweerder had aanvaard weder te werk gesteld te worden en inderdaad

opnieuw te werk gesteld werd zonder geldelijk verlies te lijden (schending van artikel 23 van de wet van 10 april 1971) :

Wat het derde en het vierde onderdeel samen betreft :

Overwegende dat het arrest eiseres veroordeelt om, overeenkomstig de wetgeving van vóór de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971, die op 1 januari 1972 in werking is getreden, aan verweerder, voor het tijdvak van 1 januari tot 23 augustus 1972, de vergoedingen voor tijdelijke, gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid te betalen op grond van een graad van ongeschiktheid van 10 pct., zonder te ontkennen dat, zoals eiseres betoogde, verweerder het werk had hervat "zonder het minste geldelijk verlies" ;

Overwegende dat de wet van 10 april 1971, door in artikel 23, lid 3, te bepalen dat "indien de getroffen(e) de wedertewerkstelling aanvaardt, hij recht heeft op een vergoeding die gelijk is aan het verschil tussen het loon verdiend vóór het ongeval en het loon dat hij ingevolge zijn wedertewerkstelling ontvangt", niet enkel doelt op de wedertewerkstelling die, overeenkomstig lid 1 en 2 van dit artikel, plaatsheeft na een vraag van de medische adviseur van de verzekeraar, doch ook op de wedertewerkstelling die ten gevolge van een akkoord tussen de werknemer en de werkgever geschiedt ;

Dat in dit laatste geval de formaliteiten die bij artikel 23 voorgeschreven zijn voor het geval dat de wedertewerkstelling plaatsheeft na een vraag van de medische adviseur van de verzekeraar, niet vereist zijn ;

Overwegende, derhalve, dat het arrest, dat niet vaststelt dat de wedertewerkstelling heeft plaatsgehad op vraag van de medische adviseur van de verzekeraar, de toepassing van artikel 23, lid 3, van de wet van 10 april 1971 niet wettelijk heeft kunnen uitsluiten voor een tijdvak van arbeidsongeschiktheid na de inwerkingtreding van deze wet, op grond dat op dat moment de Koning de regels nog niet had bepaald, overeenkomstig lid 2 en 7 van genoemd artikel, voor de vervulling van de formaliteiten waarvan sprake in lid 1, 2 en 7 van dit artikel 23 ;

Dat het middel gegrond is ;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden arrest in zoverre dit het beschikkende gedeelte van het vonnis bevestigt waarbij eiseres wordt veroordeeld om aan verweerder de forfaitaire vergoedingen te betalen voor het tijdvak van tijdelijke, gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid van 1 januari tot 23 augustus 1972 ;

Beveelt dat van dit arrest melding wordt gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing ;

Veroordeelt eiseres in de kosten ;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Arbeidshof te Brussel.

HOF VAN CASSATIE

2e KAMER - 19 NOVEMBER 1974

Voorzitter : de h. A. Wauters

Raadsheer-verslaggever de h. M. Châtel

Advocaat-generaal : de h. Tillekaerts

Advocaten : mrs. F. Moejkens en F. Vandamme

Strafvordering—Politie-rechtbank—Art. 138, 6° bis, Sv.—Straffen—Verjaring.

Wanneer de politierechtbank of de correctionele rechtbank op hoger beroep tegen de vonnissen van de politierechtbank regelmatig, op grond van art. 138, 6° bis, Sv. kennis neemt van het wanbedrijf omschreven in de artt. 418 en 420 Sw., heeft die kennisneming niet tot gevolg dat dit wanbedrijf in een overtreding wordt omgezet. Krachtens art. 140 Sv. kan de rechter integendeel de straffen op dit wanbedrijf gesteld toepassen, wat de rechter ten deze gedaan heeft, en mitsdien verjaart de strafvordering slechts door verloop van drie jaren te rekenen van de dag waarop het misdrijf is gepleegd of van de dag waarop de laatste daad van stuiting heeft plaatsgehad.

Degezelle t/ Lamyns e.a.

Gelet op het bestreden vonnis, op 21 juni 1973 in hoger beroep gewezen door de Correctionele rechtbank te Brugge ;

I. In zoverre de voorziening gericht is tegen de beslissing op de strafvordering ingesteld :

a) uit hoofde van onaangepaste snelheid, vlucht-misdrijf en dronkenschap aan het stuur :

Overwegende dat het vonnis vaststelt dat de strafvordering, wat voornoemde feiten betreft, ingevolge verjaring is vervallen ;

Dat de voorziening mitsdien bij gemis aan belang niet ontvankelijk is ;

b) uit hoofde van het onopzettelijk toebrengen van lichamelijke letsels :

Over het eerste middel, hieruit afgeleid dat door de voor de politierechter vervolgte feiten te heromschrijven in onopzettelijk toegebrachte letsels de rechter dit wanbedrijf in een overtreding omzet zodat de strafvordering uit hoofde van dit misdrijf door verjaring was vervallen :

Overwegende dat, wanneer de politierechtbank of de correctionele rechtbank op hoger beroep tegen de vonnissen van de politierechtbank regelmatig, op grond van artikel 138, 6° bis, van het Wetboek van strafvordering, zoals het ten deze het geval is, kennis neemt van het wanbedrijf omschreven in de artikelen 418 en 420 van het Strafwetboek, die kennisneming niet tot gevolg heeft dat dit wanbedrijf in een overtreding wordt omgezet ; dat de rechter integendeel, krachtens artikel 140 van het Wetboek van strafvordering, de straffen op dit wanbedrijf gesteld kan toepassen, wat de correctionele rechtbank in het onderwerpelijk geval heeft gedaan ; dat de strafvordering mitsdien slechts verjaart door verloop van drie jaren te rekenen van de dag waarop het misdrijf is gepleegd of van de dag waarop de laatste daad van stuiting heeft plaatsgehad ;

Dat het middel naar recht faalt ;

Over het tweede middel, hieruit afgeleid dat de rechter de veroordeling wegens onopzettelijk toegebrachte letsels op een deskundigenverslag steunt zonder te antwoorden op eisers verweer waarin gesteld werd : 1) dat de burgerlijke partijen aan de verbalisanten verklaard hadden dat zij niet gekwetst waren, en vóór hun stelling als burgerlijke partij noch aan het parket, noch aan eiser, noch aan zijn verzekeringsmaatschappij van hun verwondingen kennis gaven ; 2) dat het deskundigenverslag zich enkel

beperkte tot het aanvaarden van attesten afgeleverd door de dokter van de burgerlijke partijen hoewel die attesten geen vaste datum droegen, zodat het oorzakelijk verband van de eventuele verwondingen met het ongeval niet vaststaat :

Overwegende dat het vonnis aanneemt dat de verweerders na het ongeval aan de verbalisanten verklaarden dat ze niet gekwetst waren, doch in feite en derhalve soeverein vaststelt dat die verklaringen te wijten zijn aan de omstandigheid dat ze "nog half onder invloed van het gebeurde" werden afgelegd ; dat het vonnis verder constateert dat de verweerders dezelfde nacht (26 augustus 1970) dr. Deketelaere te Knokke raadpleegden, welke arts lichamelijke letsels vaststelde, en dat ze op 28 augustus 1970 dr. Depreter te Knokke bezochten, die verklaarde dat hij zorgen verleende in verband met het verkeersongeval en aan de verweerders Tanderil en Dolingan voorschreef ; dat het vonnis tenslotte vaststelt dat het verband tussen de letsels en het ongeval nog bleek uit het verslag van de aangestelde justitiearts ;

Overwegende dat het vonnis aldus de feitelijke gegevens preciseert waarop het zijn beslissing steunt en, door het tegen te spreken, eisers verweer beantwoordt dat andere en strijdige gegevens aanvoerde ;

Dat het middel niet kan aangenomen worden ;

En overwegende dat de substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is ;

II. In zoverre de voorziening gericht is tegen de beslissingen op de civielrechtelijke vordering door de verweerders ingesteld :

Overwegende dat eiser geen bijzonder middel inroept ;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening ;

Veroordeelt eiser in de kosten.

HOF VAN CASSATIE

1^e KAMER — 20 DECEMBER 1974

Voorzitter : de h. de Vreese

Raadsheer-verslaggever : de h. Gerniers

Advocaat-generaal : de h. Velu

Advocaat : mr. A. Houstekier

Rechtspleging op eenzijdig verzoekschrift—1. Verzoekschrift—Vermelding van de verzoeker—Wettelijke vertegenwoordigers—Handelingsonbekwame—Vertegenwoordigers van rechtspersoon—2. Benoeming van deskundige—Verzet op grond van benadeling van rechten.

1. In art. 1026 Ger.W., dat voor de vordering op eenzijdig verzoekschrift op straffe van nietigheid voorschrijft in het verzoekschrift in voorkomend geval de naam, de voornaam, de woonplaats en de hoedanigheid van de wettelijke vertegenwoordigers van de verzoeker te vermelden, worden niet de "vertegenwoordigers", d.i. de organen, van rechtspersonen, maar de vertegenwoordigers van handelingsonbekwamen bedoeld.

Voor het doen blijken van de identiteit van rechtspersonen die in een vordering op eenzijdig verzoekschrift optreden, moet toepassing worden gemaakt van het voorschrijft van art. 703, lid 2, Ger.W. De partij tegen wie een zodanige akte van rechtspleging wordt aangevoerd, heeft dan het recht om in elke stand van het geding te eisen dat de rechtspersoon haar de identiteit meedeelt van de natuurlijke personen die zijn organen zijn.

2. Wettelijk gerechtvaardigd is de beslissing die, door te oordelen dat het een partij niet ten kwade kan worden aangerekend dat zij het voorschrijft van art. 594, 1°, Ger.W. te baat heeft genomen (aanwijzing van een deskundige door de vrederechter op verzoekschrift wanneer het voorwerp van het deskundigenonderzoek tot zijn volstrekte bevoegdheid behoort) en dat niet aangetoond is dat de bevolen onderzoeksmaatregel de wederpartij benadeelt, te kennen geeft dat het verzet van deze wederpartij, gebaseerd op de schending van haar rechten door opstelling, zonder tegenspraak, van de opdracht van de deskundige, afgewezen wordt omdat de beweerdde benadeling niet bestaat.

Van Belle t/ N.V. The Buffalo Shoe

Gelet op het bestreden vonnis, op 20 maart 1973 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Dendermonde ;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 703, 860, 861, 864, 1025, 1026 van het Gerechtelijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden vonnis het door eiseres ingestelde verzet tegen de beschikking van 11 oktober 1971 van de vrederechter van het eerste kanton Aalst niet ontvankelijk verklaart bij gebrek aan belang om de redenen dat eiseres "dient te bewijzen dat de beschikking haar rechten heeft gekrenkt ; dat hetgeen dienaangaande door voornoemde partij wordt aangevoerd, het gevergdde bewijs niet levert ; dat geïntimeerde (thans verweerster) in haar verzoekschrift van haar identiteit heeft doen blijken overeenkomstig artikel 703, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek ; dat artikel 1026, 2°, van het Gerechtelijk Wetboek, in strijd met de opvattingen van appellante (thans eiseres), geen ruimere vermeldingen oplegt ; dat geenszins is bewezen dat geïntimeerde een schijnvennootschap zou zijn en geen raad van beheer zou hebben" ;

terwijl, eerste onderdeel, het verzoekschrift van 7 oktober 1971 van verweerster, waarop de vrederechter van het tweede kanton Aalst de beschikking van 11 oktober uitsprak, ingeleid was ten verzoeken van de "naamloze vennootschap The Buffalo Shoe", waarvan de maatschappelijke zetel gevestigd is te Aalst, Kerkstraat 5, en de naam, de voornaam, de woonplaats en de hoedanigheid van haar wettelijke vertegenwoordigers er niet in vermeld waren, zodat het verzoekschrift nietig was (schending van de artikelen 860, 1025 en 1026 van het Gerechtelijk Wetboek),

tweede onderdeel, aan de in het verzoekschrift vermeldde vermelding van de naam, de voornaam, de woonplaats en de hoedanigheid van de wettelijke vertegenwoordigers van eiseres geenszins voldaan werd door de vermelding van de benaming, het rechtskarakter en de maatschappelijke zetel ; dat, nu eiseres de door verweerster gedane mededeling over haar organen in uitdrukkelijke bewoordingen betwistte, het bestreden vonnis aan

eiseres minstens het recht had moeten waarborgen de identiteit van de natuurlijke personen, die de organen van verweerster waren, te kennen (schending van de artikelen 703, 860, 1025 en 1026 van het Gerechtelijk Wetboek);

derde onderdeel, het vonnis niet voldoende naar recht antwoordt op het verzoekschrift tot hoger beroep en op de conclusie van eiseres waarin deze staande hield dat zij bij het inroepen van die nietigheid belang had, daar zij deze grond reeds in het vorig nog hangend geding had ingeroepen en de schijnvennootschap insolvent was; dat eiseres meer bepaald inriep dat verweerster geen wettelijke vertegenwoordigers had; dat de door haar medege-deelde namen van haar organen geenszins uit de processen-verbaal en handelsboeken bleken; dat verweerster reeds herhaalde malen zonder enig gevolg gesommeerd werd deze stukken mede te delen en dat zij trouwens verklaard had geen register met processen-verbaal van de algemene vergaderingen te bezitten, zodat het bestreden vonnis het verzet van eiseres niet regelmatig als niet ontvankelijk bij gebrek aan belang afwijst (schending van alle ingeroepen wetsbepalingen);

Wat het eerste onderdeel betreft:

Overwegende dat artikel 1026 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt: het verzoekschrift vermeldt op straffe van nietigheid: 2° de naam, de voornaam, het beroep en de woonplaats van de verzoeker en in voorkomend geval, de naam, de voornaam, de woonplaats en de hoedanigheid van zijn wettelijke vertegenwoordigers;

Overwegende dat door de woorden "wettelijke vertegenwoordigers" in voormeld artikel bedoeld worden, niet "vertegenwoordigers", dit is organen, van de rechtspersonen, maar wel de vertegenwoordigers van handelings-onbekwamen; dat bij gebrek aan bijzondere wetsbepaling betreffende het doen blijken van de identiteit van de rechtspersonen die in een vordering op eenzijdig verzoekschrift als verzoekers optreden, toepassing moet worden gemaakt van het door artikel 703, lid 2, van het Gerechtelijk Wetboek gehuldigde voorschrift;

Overwegende derhalve dat het vonnis, door te beschouwen dat verweerster in haar verzoekschrift van haar identiteit heeft doen blijken overeenkomstig artikel 703, lid 2, van het Gerechtelijk Wetboek en dat artikel 1026, 2°, van voormeld wetboek geen ruimere vermeldingen oplegt, zijn beslissing dienaangaande wettelijk rechtvaardigt;

Dat het onderdeel naar recht faalt;

Wat het tweede onderdeel betreft:

Overwegende dat uit het antwoord op het eerste onderdeel blijkt dat eiseres aan de vereiste vermeldingen in verband met haar identiteit voldaan heeft, door haar benaming, haar rechtskarakter en haar maatschappelijke zetel op te geven;

Overwegende dat, luidens artikel 703, lid 3, van voormeld Wetboek de partij tegen wie zodanige akte van rechtspleging wordt ingeroepen weliswaar het recht heeft om in elke stand van het geding te eisen dat de rechtspersoon haar de identiteit meedeelt van de natuurlijke personen die zijn organen zijn;

Overwegende dat echter uit de stukken van de procedure blijkt dat verweerster de samenstelling van haar raad van beheer aan eiseres heeft medege-deeld;

Dat het onderdeel niet kan worden aangenomen;

Wat het derde onderdeel betreft:

Overwegende dat, door te beschouwen dat het geenszins bewezen is dat verweerster een schijnvennootschap zou zijn en geen raad van beheer zou hebben, het vonnis de in dit onderdeel aangehaalde conclusie passend beantwoordt, en meteen zijn beslissing dienaangaande wettelijk rechtvaardigt;

Dat het onderdeel niet kan worden aangenomen;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1033 van het Gerechtelijk Wetboek, 97 van de Grondwet en van het algemeen rechtsbeginsel van de eerbied voor de rechten van de verdediging,

doordat het vonnis het door eiseres ingestelde verzet tegen de beschikking van 11 oktober 1971 van de vrederechter van het eerste kanton Aalst niet ontvankelijk verklaart bij gebrek aan belang om de reden dat het aan verweerster "niet ten kwade kan worden aangerekend dat zij het voorschrift van artikel 594, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek te baat heeft genomen; dat niet is aangetoond dat de dienovereenkomstig bevolen onderzoeksmaatregel appellante (thans eiseres) zou benadelen",

terwijl, eerste onderdeel, het vonnis niet voldoende naar recht antwoordt op de eerste conclusie van eiseres, waarin deze uitdrukkelijk staande hield dat verweerster door deze vordering op eenzijdig verzoekschrift aan de tegenspraak van eiseres ontsnapte "en aldus kon voorkomen dat de vrederechter de juridische toestand waarin appellante zich na 31 augustus 1964 bevond zou bepalen en dat hij daarna eventueel aan een deskundige een aangepaste en duidelijk omschreven opdracht zou geven; aan de deskundige de opdracht werd gegeven de nodige herstel- en onderhoudswerken te bepalen, zonder dat een woord toelichting gegeven werd omtrent de betekenis die aan het woord 'nodige' moest gegeven worden en zonder dat richtlijnen werden verstrekt die de mogelijkheid zouden bieden te bepalen ten laste van welke van de partijen de 'nodige' herstellingen moeten gelegd worden; de geïntimeerde (thans verweerster) door haar overdreven behendigheid, op flagrante wijze de rechten van de verdediging met de voeten heeft getreden" (schending van artikel 97 van de Grondwet);

tweede onderdeel, het vonnis het verzet van eiseres, gesteund op de schending van haar rechten door de opstelling zonder tegenspraak, van de opdracht van de deskundige, ten onrechte afwijst en het onmogelijk is uit te maken of de rechters gemeend hebben ofwel dat de door eiseres ingeroepen benadeling niet bestond, ofwel dat deze wel bestond maar geen grond zou zijn tot schending van haar rechten, zodat het grondwettelijk toezicht niet kan worden uitgeoefend (schending van de artikelen 1033 van het Gerechtelijk Wetboek en 97 van de Grondwet en van voormeld algemeen rechtsbeginsel);

Wat het eerste onderdeel betreft:

Overwegende dat, door te beschouwen dat het verweerster niet ten kwade kan worden aangerekend dat zij het voorschrift van artikel 594, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek te baat heeft genomen en dat niet aangetoond is dat de overeenkomstig voormelde wetsbepaling bevolen onderzoeksmaatregel eiseres zou benadelen, het vonnis de in het middel aangehaalde conclusie passend beantwoordt;

Dat het onderdeel feitelijke grondslag mist;

Wat het tweede onderdeel betreft:

Overwegende dat, door de in het antwoord op het eerste onderdeel aangehaalde beschouwingen, het vonnis te kennen geeft dat het verzet van eiseres, gesteund op de schending van haar rechten door opstelling, zonder tegenspraak, van de opdracht van de deskundige, afgevoerd wordt omdat de door eiseres ingeroepen benadeling niet bestond; dat het vonnis de aangevoerde dubbelzinnigheid niet vertoont en meteen zijn beslissing wettelijk rechtvaardigt;

Dat het onderdeel niet kan worden aangenomen;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiseres in de kosten.

RAAD VAN STATE

4e KAMER — 3 DECEMBER 1974

Voorzitter: de h. A. Mast

Staatsraden: de hh. Baeteman en Vermeulen (verslaggever)

Eerste auditeur: de h. Nimmegeers

Advocaat: mr. P. Schiepers

1. Gevaarlijke, ongezonde en hinderlijke inrichtingen—Vergunning—Bekendmaking—2. Exploitatievergunning—Bouwvergunning.

1. Een onregelmatigheid in de bekendmaking kan de vernietiging van de bestreden beslissing niet wettigen, wanneer de procedurefouten verzoeker niet hebben belet nuttig van zijn recht van beroep gebruik te maken.

2. Een exploitatievergunning is duidelijk te onderscheiden van de bouwvergunning. De wettigheid van de exploitatievergunning wordt niet in het gedrang gebracht door het feit dat de bedrijfsgebouwen reeds waren opgetrokken vooraleer de exploitatievergunning werd verkregen, zelfs indien zij zijn opgetrokken in strijd met de gegevens van de bouwvergunning.

Arrest nr. 16.748

J. Broeken t/ Bestendige Deputatie Limburg

Overwegende dat verzoeker een grond tot vernietiging van het bestreden besluit van de bestendige deputatie hierin ziet dat het college van burgemeester en schepenen van Hamont, dat in eerste aanleg over het verlenen van een vergunning aan A. Rutten te beslissen had, pas op 28 december 1971 aan verzoeker de gelegenheid heeft gegeven kennis te nemen van de volledige tekst van het besluit van het college van 30 oktober 1971 waarbij dat bestuursorgaan aan A. Rutten de gevraagde vergunning verleende, terwijl, volgens artikel 12 van het Algemeen Reglement op de Arbeidsbescherming, dat besluit op het gemeentebestuur ter beschikking van de belanghebbenden had moeten liggen vanaf de eerste dag van de aanplakking van het door artikel 12 bedoelde bericht — met name het bericht dat bekend maakt dat de vergunning werd gegeven —, die eerste dag zijnde in onderhavig geval 24 december 1971; dat verzoeker voorts nog een schending van voormeld artikel 12 ziet in het feit dat het verlenen van de vergunning ook niet werd uitgeplakt op

de zetel van het bedrijf waarvoor de vergunning geldt, met name op de boerderij van A. Rutten;

Overwegende dat de door verzoeker aangeklaagde tekortkomingen van de gemeenteoverheid ongetwijfeld telkens een overtreding uitmaken van het vermelde artikel 12; dat die tekortkomingen verzoeker echter niet verhinderd hebben om, het zij dan met enkele dagen vertraging, toch kennis te nemen van de beslissing van het college en hem ook niet hebben belet een beroep tegen die beslissing in te stellen bij de bestendige deputatie en zulks binnen de beroepstermijn; dat verzoeker voorts niet beweert dat het feit dat hij pas de vierde dag van de hem gegeven beroepstermijn kennis heeft gehad van de beslissing van het college, hem belet heeft zijn beroep schrift, gericht tot de bestendige deputatie, behoorlijk op te stellen; dat de door verzoeker aangevoerde procedurefouten hem dus niet hebben belet nuttig van zijn recht van beroep gebruik te maken, zodat die fouten in de gegeven omstandigheden geen vernietiging van de bestreden beslissing kunnen wettigen;

Overwegende dat verzoeker als tweede middel aanvoert de schending van artikel 3 van het Algemeen Reglement op de Arbeidsbescherming, in zover de nieuwe kalverstallen reeds waren opgetrokken voordat de bestreden exploitatievergunning werd verleend; dat hij nog beweert dat die stallen "niet overeenstemmen met de ingediende plannen";

Overwegende dat een bouwvergunning duidelijk te onderscheiden is van een exploitatievergunning; dat een bedrijfshoofd, dat een geldige bouwvergunning heeft bekomen het risico kan nemen te bouwen voordat hem de exploitatievergunning wordt verleend; dat het feit dat de bedrijfsgebouwen reeds werden opgetrokken voordat de exploitatievergunning werd bekomen, derhalve zonder weerslag is op de geldigheid van de exploitatievergunning; dat de wettigheid van de exploitatievergunning ook niet wordt in het gedrang gebracht, indien de bedrijfsgebouwen zijn opgetrokken in strijd met de gegevens van de bouwvergunning; dat de als tweede middel tegen de bestreden beslissing aangevoerde bezwaren derhalve niets ter zake doen;

Besluit:

Artikel 1. Het beroep is verworpen.

Artikel 2. De kosten, bepaald op zeventienhonderd vijftig frank, komen ten laste van verzoeker.

NOOT—1. Reeds vroeger heeft de Raad van State beslist dat de onregelmatigheid in de bekendmaking de regelmatigheid van het besluit tot toekenning of weigering van de vergunning niet aantast (arresten N.V. Imprimerie des éditeurs, nr. 11.707, 18 maart 1966; p.v.b.a. Ets. René Joassin, nr. 11.531, 26 november 1965; Baetsle, nr. 7646, 23 februari 1960). Bovenstaand arrest behelst een verfijsing: de onregelmatigheid van de bekendmaking blijft zonder gevolg, indien hieruit niet voortvloeit dat het recht van beroep in het gedrang wordt gebracht. Men vergelijkte in dit verband het arrest nr. 16.199 van de Raad van State van 15 januari 1974 inzake p.v.b.a. Bulmetal t/ Minister van Tewerkstelling en Arbeid en Bestendige Deputatie Antwerpen: de aanplakking van de in eerste aanleg door de Bestendige Deputatie genomen beslissing aan het gemeentehuis alleen — en niet aan de zetel van het bedrijf — doet de termijn van tien dagen voor het administratief beroep niet ingaan, zolang niet vaststaat dat de reclamant van de aanplakking kennis heeft gehad.

2. Het is onbegrijpelijk dat de exploitatievergunning, die

wordt toegekend op grond van de reglementering op de gevaarlijke, ongezonde en hinderlijke bedrijven, nog steeds wordt verward met de bouwvergunning, die wordt toegekend op grond van de wet op de ruimtelijke ordening.

Twee recente arresten bevestigen het onderscheid op zeer klare wijze: "De wetgeving op de stedenbouw en de reglementering op de hinderlijke bedrijven bestrijken verschillende gebieden en streven verschillende oogmerken na." (arresten De Herdt, nr. 16.252, 19 februari 1974; Deroep, nr. 16.361, 9 april 1974).

In het eerste geval werd geoordeeld dat de toekenning van een bouwvergunning voor het oprichten van een gebouw, niet inhoudt dat de bevoegde overheid niet regelmatig de aanvraag kan afwijzen om in hetzelfde gebouw een hinderlijk bedrijf te exploiteren. In het tweede geval besliste de Raad van State dat de rechtmatigheid van de exploitatievergunning rechtens niet wordt beïnvloed door het bestaan of de rechtmatigheid van de bouwvergunning; geen voorschrift stelt dat bij de aanvraag voor het bekomen van een exploitatievergunning, plans moeten worden gevoegd waarvoor een bouwvergunning werd bekomen.

Bovenstaand arrest beslist in dezelfde lijn.

De lege ferenda zou het wenselijk zijn dat t.a.v. industrievestigingen de bouwvergunning, de exploitatievergunning en ook de waterlozingsvergunning in een zelfde document zouden worden afgeleverd, en niet meer in drie documenten, elk afgeleverd door een ander overheidsorgaan. *De lege lata* echter moet de exploitatievergunning worden onderscheiden van de bouwvergunning.

L.P.S.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

1e KAMER - 29 OKTOBER 1974

Voorzitter: de h. Liard

Raadsheren: de hh. Jans en Mahillon

Advocaten: mrs. P. De Keulenaer, J. Ryckeboer en P. Ronse

Handelspraktijken—Vordering tot staking van een met de eerlijke handelspraktijken strijdige daad—Verweerder—Hoedanigheid van handelaar of ambachtsman.

Appellanten, handel drijvende onder de benaming "Dansschool Roels", vorderen op grond van de Wet van 14 juli 1971, dat aan geïntimeerde, een drukker, bevel gegeven wordt de door hem aangekondigde danslessen, alsmede elke activiteit onder de benaming "Dansschool Roels" te staken.

Het blijkt niet, dat geïntimeerde of de ontspanningsvereniging zonder rechtspersoonlijkheid, waarvan hij voorzitter is, enig winst oogmerk heeft bij het organiseren van de geïncrimineerde danslessen, waarvoor een beroep gedaan wordt op professionele dansleraars.

Daar het bewijs niet geleverd wordt dat geïntimeerde als handelaar of ambachtsman behandeld heeft, is de vordering niet ontvankelijk.

Evens en Roels t/ Siebens e.a.

Gezien het vonnis op 19 mei 1972 gewezen door de voorzitter van de Rechtbank van Koophandel te Brussel, zetelende zoals in kort geding, waarvan geen betekening overgelegd wordt en waartegen hoger beroep, regelmatig naar vorm en termijn, op 12 september 1972 ingesteld werd;

Gezien het impliciet incidenteel beroep;

Overwegende dat, zoals zij beperkt wordt voor het hof, de door appellanten ingeleide vordering ertoe strekt voor zover als nodig eerste geïntimeerde verbod te doen opleggen de door hem aangekondigde danslessen nog verder te geven, hetzij in de aangeduide zaal "Diane", hetzij op elke andere plaats, op welke datum ook; te doen bevelen elke activiteit onder de benaming "Dansschool Roels" dadelijk te staken, alsmede het verder contacten van de reeds bereikte cursisten;

Dat appellanten hun beroep uitdrukkelijk beperken tot eerste geïntimeerde;

Overwegende dat eerste geïntimeerde staande houdt dat het hoger beroep onontvankelijk is;

Overwegende dat hij laat gelden dat hij, in zijn hoedanigheid van leider van een vereniging zonder rechtspersoonlijkheid, geen concurrent van appellanten zou kunnen zijn in de zin van de Wet van 14 juli 1971, en de vordering tot ophouden tegen hem dus niet ontvankelijk is;

Overwegende dat dit middel de ontvankelijkheid van de vordering betreft, doch vreemd is aan de ontvankelijkheid van het hoger beroep;

Overwegende, wat betreft de ontvankelijkheid van de vordering, dat geïntimeerde laat gelden dat hij danslessen georganiseerd heeft in zijn hoedanigheid van voorzitter van de vereniging zonder rechtspersoonlijkheid "Ausieclub - Will Tura Fanclub";

Dat hij wel handelaar is, doch slechts in de uitoefening van zijn beroep van drukker, waarmede de activiteiten van bewuste vereniging zonder verband blijven;

Overwegende dat uit de elementen van de zaak niet blijkt dat deze ontspanningsvereniging of zijn voorzitter een winst oogmerk hebben;

Dat het lidgeld in 1972 slechts 60 fr. per jaar beliep;

Overwegende dat eerste geïntimeerde weliswaar eerst prijs gevraagd had aan appellanten voor de geplande danslessen, maar ze blijkbaar te duur vond; dat de zorg om lagere voorwaarden te bekomen niet op zichzelf de bedoeling inhoudt een winst te verwezenlijken; dat de publiciteit in een gewestelijk reklaamblad, ten einde een minimum leerlingen aan te werven, niet onverenigbaar is met elk onbaatzuchtig doel; dat de inschrijvingsvoorwaarden voor de danslessen (100 fr. terugbetaalbare waarborg na het betalen van 10 lessen à 65 fr.) geen winstbejag laten blijken, rekening gehouden met het feit dat eerste geïntimeerde een beroep deed op professionele dansleraars;

Overwegende dat het bewijs niet geleverd wordt dat eerste geïntimeerde als handelaar of ambachtsman gehandeld heeft;

Dat de vordering, voor zover deze tegen hem gericht is, eveneens onontvankelijk voorkomt;

Om die redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der Wet van 15 juni 1935,

Ontvangt het hoger beroep, alsmede het incidenteel beroep;

Verleent akte aan appellanten dat zij hun beroep tot eerste geïntimeerde beperken;

Doet het bestreden vonnis te niet voor zover het de vordering ontvankelijk doch ongegrond verklaard heeft als zijnde gericht tegen eerste geïntimeerde;

Hervormend desaangaande,
Verklaart de vordering binnen deze perken onontvankelijk ;

Bevestigt het bestreden vonnis voor zover het appellanten tot de kosten van de vordering gericht tegen eerste geïntimeerde veroordeeld heeft ;

Verwijst appellanten in de kosten in hoger beroep.

NOOT—Uit de vermelding van hun identiteit in de aanhef van het arrest blijkt, dat de echtgenoten Roels-Evens de vordering ingesteld hebben als dansleraars, handel drijvende onder de benaming "Dansschool Roels".

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

3e KAMER — 12 NOVEMBER 1974

Voorzitter : de h. Caron

Raadsheren : de hh. Vroomans en Slachmuylder

Advocaten : mrs. J. Ghysen, H. Vroman en L. Schöller

1. Bevoegdheid—Voorzitter van de rechtbank van koophandel—Handelspraktijken—Bevoegdheid ratione personae—2. Handelspraktijken—Intercommunale maatschappij van gasbedeling—Test van toestellen—Aanbeveling van toestellen.

1. *Het bevel tot staken dat de voorzitter van de rechtbank van koophandel overeenkomstig art. 55 van de Wet betreffende handelspraktijken oplegt, is ratione personae niet tot handelaars beperkt. Het wordt uitsluitend objectief op grond van bepaalde tekortkomingen opgelegd, zelfs als de dader buiten de omschrijving van art. 1 van het Wetboek van Koophandel valt.*

2. *Het kan een intercommunale maatschappij van gasbedeling niet verweten worden, dat zij uitsluitend de door een testorganisme goedgekeurde toestellen in haar bedelingsnet toelaat.*

Het feit dat zij firma's haar zienswijze over de voor gasbranders vereiste voorwaarden ter kennis brengt en ter aanbeveling de namen vermeldt van toestellen die aan de gestelde criteria beantwoorden, kan niet als een oneerlijke handelspraktijk beschouwd worden, als zij niet op willekeurige of oneerlijke wijze handelt en het integendeel om bestuurlijke veiligheidsmaatregelen van harentwege gaat.

N.V. Belgian Monarch t/ Intercommunale Gasvoorziening van Antwerpen en Omgeving

Overwegende dat het hoger beroep regelmatig naar vorm, binnen de wettelijke termijn ingesteld werd ;

Overwegende dat de eerste rechter zich ratione materiae en personae onbevoegd heeft verklaard om kennis te nemen van de vordering van appellante die ertoe strekt geïntimeerde verbod te horen opleggen nog levering van aardgas te weigeren voor verwarmingsinstallaties voorzien voor het gebruik van geblaaide (gepulserde) ventilatorbranders en nog verder propaganda te voeren ten voordele van bepaalde merken van generatoren die alleen met atmosferische branders kunnen uitgerust worden ;

A) Wat de bevoegdheid betreft

Overwegende dat appellante haar eis baseert op de artt. 19, 20 en 21 van de Wet van 14 juli 1971 betreffende

de handelspraktijken en de bevoegdheid van de eerste rechter nl. op grond van art. 589 Ger.W. inroept ;

Overwegende dat geïntimeerde een intercommunale van gemengde economie is, sessiehouder van gasdistributie in Antwerpen en omgeving ; dat zij onder de toepassing valt van de Wet van 1 maart 1922 ;

Overwegende dat geïntimeerde art. 5 van de Wet van 1 maart 1922 inroept om te staven dat ze beheerst wordt door het burgerlijk recht, bij ontstentenis van een wettekst die aan haar verrichtingen de fictie van commercialiteit zou geven ;

Overwegende dat geïntimeerde beweert :

a) dat de bevoegdheid van de rechtbanken van koophandel zich beperkt tot geschillen tussen kooplieden die handelingen betreffen welke de wet als handelsdaden aanmerkt (artt. 573 en 574 Ger.W.) ;

b) dat art. 21 van de Wet van 14 juli 1971 bepaalt dat de auteur van de publiciteit in geval van tekortkoming niets anders dan een handelaar, fabrikant of medeverkoper kan zijn, terwijl zij geen handelaar is ;

c) dat het ter zake niet eens om een publiciteit gaat ;
Overwegende dat art. 55 van de Wet van 14 juli 1971 bepaalt dat de voorzitter van de rechtbank van koophandel — en niet de rechtbank zelf — het bestaan vaststelt van een tekortkoming aan de bepalingen van o.a. art. 20 betreffende handelspubliciteit en er de staking van beveelt ;

Overwegende dat door art. 19 van deze wet als handelspubliciteit beschouwd wordt, elke informatie verspreid met de rechtstreekse of onrechtstreekse bedoeling de verkoop van een produkt of een dienst in het publiek te bevorderen ongeacht de plaats of het gebruikte communicatiemedium ;

Overwegende dat het bevel tot staken dat de voorzitter van de rechtbank van koophandel op grond van art. 55 aflevert niet beperkt is ratione personae tussen handelaars, maar geen onderscheid maakt naar de persoon van de dader en uitsluitend objectief aanleunt op bepaalde tekortkomingen, zelfs wanneer de daders buiten de omschrijving van art. 1 van het Wetboek van Koophandel vallen (cfr. *Economisch en Financieel Recht Vandaag II*, "Eisers en verweerders in de vordering tot staking van onrechtmatige mededinging", door M. Gotzen) ;

Overwegende dat de eerste rechter aldus bevoegd was om de vordering zoals ze door appellante in de inleidende dagvaarding omschreven werd, te beslechten, hoewel de verrichtingen van geïntimeerde niet de fictie van commercialiteit van de wetgever bekomen hebben ;

B) Wat de grond betreft

Overwegende dat appellante doet gelden dat geïntimeerde door tussenkomst van haar handelsdiensten :

a) de door appellante verkochte branders afgekeurd heeft ;

b) het gebruik van bepaalde door concurrenten te koop gestelde toestellen aangeraden heeft ;

c) een gedetailleerde prijssofferte heeft gedaan wat betreft een toestel te leveren door de concurrentie ;

Overwegende dat geïntimeerde opmerkt dat ze ten dienste van het publiek toestellen tentoonstelt ten bate van de kleinhandelaars die geteste en door appellante erkende apparaten verkopen die door de V.Z.W. Koninklijke Vereniging der Belgische Gasvaklieden als niet gevaarlijk doch geschikt werden getest ; dat geïntimeerde meent zich also volgens haar statuten en o.a. art. 110 c) gedra-

gen te hebben door dit veiligheidssysteem te huldigen en zich naar de erkenning of niet door een bevoegd testorganisme te gedragen ;

Overwegende dat de ter zake door geïntimeerde gestelde daden niet als oneerlijke handelspraktijken kunnen bestempeld worden ;

Overwegende dat het geïntimeerde in haar hoedanigheid van concessiehouder van de gasdistributie in een bepaalde streek vrijstond de maatregelen te treffen die zij nuttig achtte om storingen of onderbrekingen in de verdeling te voorkomen ; dat haar aldus ter zake niet kan verweten worden uitsluitend de door de V.Z.W. Koninklijke Vereniging der Belgische Gasvakiëden goedgekeurde toestellen in haar bedelingsnet toe te laten ; dat uit de door haar voorgelegde stukken blijkt dat dit testorganisme tot in 1973 alleen ketels met atmosferische gasbranders goedgekeurd had ; dat blijkbaar de gepulseerde branders van appellante de eerste zijn die door gezegd organisme in het begin van het jaar 1974 goedgekeurd werden nadat appellante zich tot dit organisme gewend had ; dat die goedkeuring trouwens door geïntimeerde bekendgemaakt werd in bijlage 2 van haar inlichtingsblad nr. 66 van 19 april 1974 ;

Overwegende dat het feit, dat geïntimeerde in 1971 en in 1972 aan de firma's Antwerps Verwarmingscentrum en Centrale Verwarming Van H. haar zienswijze heeft laten kennen aangaande de vereiste voorwaarden voor de gasbranders en de vermelding van namen van toestellen die aan de vereiste criteria beantwoorden ter aanbeveling ervan, niet als oneerlijke handelspraktijken kan beschouwd worden ; dat het inderdaad niet bewezen is dat geïntimeerde enigszins op willekeurige of oneerlijke wijze gehandeld heeft en dat het integendeel om bestuurlijke veiligheidsmaatregelen van harentwege gaat ;

Overwegende dat de omstandigheid dat sommige intercommunale een ander standpunt aanvaard hebben daar niets aan verandert ;

Overwegende dat de brief van 5 februari 1974 door dhr. H. aan het Ministerie van Economische Zaken gericht geen foutieve handelingen van geïntimeerde ten opzichte van appellante aan het licht brengt ;

Overwegende dat het geval P.T. dat, op grond van art. 807 Ger.W., in aanmerking kan komen alleen verduidelijkt dat geïntimeerde natuurlijkerwijze de voorkeur geeft aan aardgasinstallaties ;

Overwegende dat er thans door geïntimeerde aan de door appellante gekritiseerde handelingen een einde gemaakt werd nadat de door appellante te koop gestelde apparaten door voormeld testorganisme goedgekeurd werden en dat geïntimeerde daar het publiek van inlichtte ;

Overwegende dat er in die omstandigheden geen aanleiding bestaat noch om de door appellante gevorderde onderzoeksmaatregel te nemen, noch om het staken van de aangehaalde handelingen te bevelen ;

Om die redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der Wet van 15 juni 1935,

Alle andere of strijdige besluiten als ongegrond verwerpende,

Onvangt het hoger beroep en verklaart het in de volgende mate gegrond ;

Doet de bestreden beschikking te niet, wijzigende,

Zegt dat de Voorzitter van de Rechtbank van Koophandel van Antwerpen bevoegd was ;

Ontvangt de vordering van appellante, maar verklaart ze ongegrond, wijst appellante ervan af ;

Verwijst appellante in alle kosten in beide aanleggen.

NOOT—Zie elders in dit nummer de beslissing van de Voorzitter van de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen van 2 april 1973, die door vorenstaand arrest met betrekking tot de bevoegdheidskwestie hervormd wordt. Zie voorts in dit nummer het artikel van prof. M. GOTZEN.

ARRONDISSEMENTSRECHTBANK TE BRUSSEL

3 FEBRUARI 1975

Voorzitter : de h. Taelman

Rechters : de h. Tollebeek en mevr. Declerck

Openbaar ministerie : de h. De Gratie

Advocaten : mrs. Bayart loco Franck en Van Alsenoy

Bevoegdheid—Arrondissementsrechtbank—Geschil over de vraag of een Belgische dan wel een buitenlandse rechter bevoegd is.

Als de gedaagde op grond van het Brusselse Verdrag van 27 september 1968 aanvoert, dat niet de Belgische rechtbank, maar een buitenlandse die hij aanwijst, bevoegd is om van de zaak kennis te nemen, mag dit geschil niet voor de arrondissementsrechtbank worden gebracht.

Brabantia t/ Karl Rapp Internationale Spedition

Overwegende dat eiseres beweert dat de huidige betwisting alleen betrekking heeft op een bedrag dat door eiseres aan verweerster verschuldigd is voor door deze laatste uitgevoerde prestaties, en dat de betaling van deze prestaties te Brussel gebeurde zodat de Rechtbank van Koophandel te Brussel wel bevoegd zou zijn ;

Overwegende dat verweerster in haar conclusie voor de arrondissementsrechtbank haar stelling herhaalt, aanvankelijk voor de Rechtbank van Koophandel te Brussel ontwikkeld ;

Dat volgens haar de eis krachtens het E.E.G.-Verdrag van 27 september 1968 niet voor een Belgische rechtbank mocht gebracht worden maar wel voor de Rechtbank van Koophandel te Hamburg (Duitsland) ;

Dat verweerster hieruit afleidt dat de arrondissementsrechtbank geen bevoegdheid bezit om over zulk geschil te oordelen ;

Overwegende dat verweerster als bevoegde rechtsmacht opgaf de Rechtbank van Koophandel te Hamburg (Duitsland) ;

Overwegende dat een geschil betreffende de vraag of eventueel een rechtbank vreemd aan de Belgische gerechtelijke macht bevoegd is, niet voor de arrondissementsrechtbank aanhangig mag worden gemaakt (zie FETTWEIS, *La compétence*, blz. 57, nr. 38bis e) ;

Dat zij hiertoe de nodige bevoegdheid mist en alleen opgericht werd om bepaalde bevoegdheidsgeschillen tussen Belgische rechtbanken op te lossen ;

Dat derhalve de arrondissementsrechtbank het geding terug verwijst naar de Rechtbank van Koophandel te

Brussel (zie Arrond. Brussel, 24 juni 1974, inzake P.V.B.A. De Kart t/ Meubeltoonzaal Metro B.V.);

Om die redenen,

De Arrondissementsrechtbank,

Gehoord de heer De Gratie, eerste substituut-procureur des Konings, in zijn eensluidend mondeling advies gegeven ter zitting van 20 januari 1975;

Gelet op de bepalingen van de Wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken;

Rechtdoende op tegenspraak;

Verwijst de zaak terug naar de Rechtbank van Koophandel te Brussel; houdt de kosten aan.

NOOT—Zie JEAN LAENENS, "De procedure inzake bevoegdheidsincidenten voor de arrondissementsrechtbank", nr. 11, R.W., 1974-75, 1547, en de in voetnoot 41 geciteerde rechtspraak.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

KORT GEDING – 2 APRIL 1973

Voorzitter : de h. K. Van den Bossche

Advocaten : mrs. J. Ghysen, H. Vroman en L. Schöller

1. Bevoegdheid—Voorzitter van de rechtbank van koophandel—Handelspraktijken—Bevoegdheid ratione personae—2. Handelaar en daden van koophandel—Intercommunale maatschappij.

1. Art. 589 Ger.W., dat de voorzitter van de rechtbank van koophandel bevoegdheid geeft om uitspraak te doen over de bij art. 55 van de Wet betreffende de handelspraktijken bedoelde vorderingen, maakt slechts uitzondering op de algemene regels van de artikelen 573 en 583 Ger.W. betreffende de bevoegdheid van de rechtbank van koophandel, in zover het de bevoegdheid van de voorzitter niet tot handelaars beperkt, maar, zoals bepaald in art. 54 van voornoemde wet, tot ambachtslui uitbreidt, en voorts toestaat de zaak zelf te beslechten.

De voorzitter is niet bevoegd om kennis te nemen van een eis tegen een verweerder die geen handelaar of ambachtsman is.

2. Een intercommunale maatschappij dient niet als een handelaar, maar steeds als een vereniging van burgerlijke aard aangemerkt te worden.

N.V. Belgian Monarch t/ Intercommunale Gasvoorziening van Antwerpen en Omgeving

Overwegende dat de eis ertoe strekt verweerder verbod te horen opleggen :

1° nog levering van aardgas te weigeren voor verwarmingsinstallaties voorzien voor het gebruik van geblaaide ventilator-branders ;

2° nog verder propaganda te voeren ten voordele van bepaalde merken van generatoren, die alleen met atmosferische branders kunnen uitgerust worden ;

Overwegende dat verweerder opwerpt dat Wij onbevoegd zijn "ratione materiae et personae" om van de vordering kennis te nemen, om reden dat verweerder geen handelaar is ;

Overwegende dat de vordering gebaseerd is op de Wet van 14 juli 1971 betreffende de handelspraktijken en tot doel heeft aan verweerder de staking van tekortkomingen op artt. 20 en 54 van deze wet te doen bevelen ;

Overwegende dat eiseres beweert dat de persoon tegen wie een vordering in stopzetting op grond van de Wet op de handelspraktijken wordt ingesteld niet noodzakelijk een handelaar moet zijn ;

Overwegende dat algemene bevoegdheid wordt geregeld in art. 584 Ger.W. dat bepaalt dat Wij bij voorraad kunnen uitspraak doen in gevallen die Wij spoedeisend achten in aangelegenheden die tot de bevoegdheid van de rechtbank van koophandel behoren ;

Overwegende dat ingevolge art. 573 Ger.W. de rechtbank van koophandel bevoegd is om kennis te nemen van de geschillen tussen kooplieden, die handelingen betreffen die de wet als daden van koophandel aanmerkt en die niet onder de algemene bevoegdheid van de vrede-rechter vallen ;

dat krachtens hetzelfde artikel aan de eisende partij, die geen handelaar is, de keuze wordt gelaten om de verweerder handelaar hetzij voor de rechtbank van koophandel, hetzij voor de rechtbank van eerste aanleg te dagvaarden ;

dat hieruit voortvloeit dat minstens de gedaagde partij handelaar moet zijn ;

Overwegende dat art. 589 Ger.W. in het bijzonder Onze bevoegdheid bepaalt in verband met de vorderingen, die gebaseerd zijn op art. 55 van de Wet van 14 juli 1971 betreffende de handelspraktijken en die strekken tot de staking van de tekortkomingen aan deze wet ;

Overwegende dat de bepalingen van art. 589 Ger.W. slechts uitzondering maken op de algemene regels, vervat in de artt. 573 en 584 Ger.W., wanneer zij Onze bevoegdheid niet meer tot handelaars beperken, maar ook, zoals bepaald in art. 54 van de Wet op de handelspraktijken, tot ambachtslui uitbreiden en Ons toestaan niet bij voorraad uitspraak te doen maar de zaak zelf te beslechten ;

Overwegende dat overigens de hele finaliteit van de Wet van 14 juli 1971 betreffende de handelspraktijken erin bestaat de tekortkomingen uitsluitend uitgaande van handelaars of ambachtslui te sanctioneren ;

dat dit bevestigd wordt door de bepalingen van de artt. 19, 20 en 21 van deze wet die betrekking hebben op de handelspubliciteit ;

dat alleen de auteur van de aangeklaagde handelspubliciteit voor een tekortkoming aan de bepalingen van art. 20 kan gesanctioneerd worden ;

dat volgens het commentaar van P. de Paep in zijn boekje *De Wet op de handelspraktijken*, blz. 31 als auteur dient verstaan, niet de grafische kunstenaar maar wel de handelaar die de publiciteit voor commerciële doeleinden aanwendt ;

dat eveneens de bepalingen van art. 54 van deze wet erop wijzen dat, om het voorwerp van een bevel tot staking te kunnen uitmaken, de daad moet uitgaan van een handelaar of ambachtsman ;

Overwegende dat derhalve verweerder handelaar moet zijn opdat Wij bevoegd zouden zijn om onderhavig geschil te beslechten ;

Overwegende dat eiseres verder staande houdt dat verweerder handelaar is ;

Overwegende dat verweerder een Intercommunale is,

die werd opgericht overeenkomstig de Wet van 1 maart 1922 op de vereniging van gemeenten tot nut van het algemeen, en in de vorm van de naamloze vennootschap ; dat de gecoördineerde statuten van verweerster bij K.B. van 2 augustus 1966 (B.S., 29 oktober 1966) werden goedgekeurd ;

dat de Antwerpse Gasmaatschappij de enige private maatschappij is, die zich bij de Intercommunale heeft aangesloten ;

dat het maatschappelijk voorwerp van verweerster bestaat in het transport en de distributie per leiding van gas in vloeibare vorm of gasvorm op het grondgebied der gemeenten aangesloten bij de Intercommunale en in het uitvoeren van alle verrichtingen die op het omschreven voorwerp betrekking hebben ;

Overwegende dat niet kan betwist worden dat verweerster onderworpen is aan de bepalingen van de Wet van 1 maart 1922 op de vereniging van gemeenten tot het nut van het algemeen ;

dat de bepalingen van deze wet van openbare orde zijn en ook toepasselijk op intercommunale maatschappijen waar gedeeltelijk private belangen, zoals ter zake, vertegenwoordigd zijn ;

Overwegende dat art. 5 van deze wet o.m. bepaalt dat de statuten moeten overeenstemmen met de voorschriften van de handelswetten, voor zover het niet nodig is daarvan af te wijken uit hoofde van de bijzondere aard der vereniging en zonder dat de vereniging haar burgerrechtelijk karakter verliest ;

Overwegende dat hieruit volgt dat verweerster niet als een handelaar maar steeds als een vereniging van burgerlijke aard dient aangemerkt te worden ;

Overwegende dat weliswaar in de rechtsleer en rechtspraak de mogelijkheid wordt voorzien dat de verenigingen, die onder toepassing van de Wet van 1 maart 1922 vallen, in bepaalde gevallen verbintenissen van commerciële aard kunnen aangaan ;

dat tot het in werking treden van de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek de rechtbanken van koophandel ingevolge art. 12, 1°, van de Wet van 25 maart 1876 bevoegd waren om in de geschillen, uit deze verbintenissen ontstaan, uitspraak te doen zelfs wanneer de gedaagde partij geen handelaar was ;

Overwegende dat echter, zoals hierboven reeds uiteengezet, de voorschriften van het Gerechtelijk Wetboek en de Wet van 14 juli 1971 betreffende de handelspraktijken Ons deze bevoegdheid niet geven ; dat vereist is dat de gedaagde partij handelaar is ;

Overwegende dat Wij bijgevolg onbevoegd zijn "ratione materiae et personae" om van de vordering kennis te nemen ;

(...)

NOOT—Zie in dit nummer Hof Brussel, 12 november 1974, dat de beslissing betreffende de bevoegdheid hervormt. Zie voorts in dit nummer het artikel van prof. M. GOTZEN.

VREDEGERECHT TE BERINGEN

10 MEI 1974

Rechter : de h. F. Vranken

Advocaten : mrs. C. Coomans loco P. Knapen en P. Vertessen

Ziekte- en invaliditeitsverzekering—Verkeersongeval—Subrogatie van de verzekeringsinstelling in de rechten van het slachtoffer tegen de aansprakelijke derde.

De verzekeringsinstelling van de Z.I.V., die uitgaven gedaan heeft voor de verzorging van het slachtoffer van een verkeersongeval voordat bij vonnis van de correctionele rechtbank bepaald werd welke vergoedingen door de dader van het ongeval aan het slachtoffer verschuldigd waren, was vóór dat vonnis in de rechten van het slachtoffer gesubrogeerd en is derhalve gerechtigd om van de verzekeraar van de dader de betaling van haar uitgaven te eisen.

Landsbond der Christelijke Mutualiteiten
t/ Assurantie van de Belgische Boerenbond

Overwegende dat de vordering strekt tot de veroordeling van de verweerster om de som van 11.700 frank meer de vergoedende interesten en de gerechtelijke interesten aan de Landsbond der Christelijke Mutualiteiten te betalen ;

Overwegende dat de verweerster de gegrondheid van de vordering betwist, hoofdzakelijk onder het voorwendsel dat de Landsbond der Christelijke Mutualiteiten als gesubrogeerde in de rechten van de genaamde Lemmens Germaine niet meer kan terugvorderen dan hetgeen laatstgenoemde zelf gerechtigd zou zijn door de verweerster te doen terugbetalen, alsook dat de bovengenoemde Lemmens Germaine ingevolge vonnis der Correctionele Rechtbank te Hasselt van 2 oktober 1972 de volledige vergoeding bekomen heeft van de schade voortvloeiend uit haar bestendige werkonbekwaamheid van 15 % en dat zij de vergoeding van de kosten van kinesitherapie na de consolidatie niet meer kan vorderen ;

Overwegende dat er tussen de partijen geen enkele betwisting bestaat aangaande de volgende punten, die voor de oplossing van het geschil van belang zijn :

1° de Landsbond der Christelijke Mutualiteiten is ziekteverzekeraar van Lemmens Germaine, die te Beringen op 22 december 1969 het slachtoffer is geweest van een verkeersongeval voor hetwelk de genaamde Meynkens Roger, verzekerde van de Assurantie van de Belgische Boerenbond aansprakelijk is verklaard ;

2° dat de uitgaven voor de geneeskundige zorgen aan Lemmens Germaine, waarvan door de Landsbond terugbetaling wordt gevorderd, gedaan zijn na de datum van de consolidatie der letsels die bij vonnis van de correctionele rechtbank is bepaald op 24 augustus 1971, doch vóór de uitspraak van het vonnis waarbij de aan Lemmens als burgerlijke partij toekomende vergoedingen wegens materiële en morele schade werden vastgesteld, vonnis gevelde op 2 oktober 1972 ;

3° dat blijkens de overgelegde stukken de uitgavenstaten, waarvan terugbetaling wordt gevorderd, betrekking hebben op geneeskundige prestaties geleverd tussen september 1971 en einde maart 1972 ;

Overwegende dat de Landsbond de betwiste uitgaven gedaan heeft en reeds in de rechten van Lemmens Germaine gesubrogeerd was vooraleer de correctionele rechtbank de aan Lemmens toekomende vergoedingen definitief bepaald heeft ;

dat de Landsbond derhalve gerechtigd is om van de

verweerster de betaling ervan te eisen, temeer daar de verweerster niet uitdrukkelijk betwist dat de medische prestaties waarop de uitgaven betrekking hebben het rechtstreeks gevolg zijn geweest van het ongeval ;

dat het overbodig is dienaangaande een deskundig onderzoek te bevelen zoals in ondergeschikte orde door eiser zelf wordt voorgesteld ;

Overwegende wat betreft het door verweerster ingeroepen argument van de consolidatie sedert 24 augustus 1971, dat in dit verband dient opgemerkt te worden dat het vonnis van de correctionele rechtbank slechts vermeldt, dat de bestendige invaliditeit van 15 % opgelopen door Lemmens Germaine begonnen is de 24 augustus 1971, datum van de consolidatie, dat de partijen de besluiten van de deskundige aanvaardden en dat zij door de rechtbank als basis kunnen genomen worden voor de bepaling van de aan de burgerlijke partij toekomende vergoedingen ;

dat uit de bewoordingen van het vonnis, evenmin als uit deze van het deskundig verslag, niet kan afgeleid worden dat Lemmens Germaine na 24 augustus 1971 geen geneeskundige behandelingen tot verzorging van de bij het ongeval opgelopen letsels heeft nodig gehad ;

dat zowel in het vonnis als in het deskundig verslag door de datum van de consolidatie alleen bedoeld wordt de datum vanaf welke de toestand van de getroffene, op het gebied van haar werkvermogen, het karakter van duurzaamheid verworven heeft, dat het moet mogelijk maken de graad van de blijvende invaliditeit te bepalen ;

dat, in tegenstrijd met sommige andere rechterlijke beslissingen, er in het vonnis van de correctionele rechtbank geen sprake is van volledige genezing of van volledige heling der letsels vanaf 24 augustus 1971 ;

dat trouwens in dit verband kan verwezen worden naar de uitslag van het onderzoek uitgevoerd door dokter Vanbetsbrugge die zoals vermeld op blz. 2 van het deskundig verslag aangaande de letsels opgelopen aan de heup schrijft : "Zij wordt behandeld met fysiotherapie, krijgt antiphlogestria zonder resultaat. In dit geval moet, mijns inziens geconsolideerd worden met reserve voor evolutie naar coxarthrose" ;

dat derhalve de bewering van de verweerster als zou Lemmens Germaine de vergoeding van de kosten van kinesitherapie na de consolidatie niet meer kunnen vorderen, en bijgevolg de Landsbond evenmin, niet kan aanvaard worden ;

Overwegende dat al de andere argumenten van de verweerster zoals het niet voorzien van de kinesitherapie door de deskundige, het toepassen ervan om de pijn te verminderen, het toekennen door de correctionele rechtbank van een vergoeding van 120.000 frank, die alle kosten zou omvatten gedaan om die pijnen te verzachten enz. niet in staat zijn tot de ongegrondheid van de vordering te doen besluiten ;

dat de uitgaven, waarvan thans betaling wordt geëist, niet het voorwerp hebben uitgemaakt van de burgerlijke vordering door Lemmens Germaine ingesteld voor de correctionele rechtbank ;

dat deze laatste, zoals boven reeds werd opgemerkt, haar vonnis slechts heeft uitgesproken lange tijd nadat de Landsbond der Christelijke Mutualiteiten de uitgaven gedaan had en in de rechten van Lemmens gesubrogeerd was ;

Overwegende dat de bedragen vermeld op de uitgave-

staten samen 11.700 frank, door de verweerster niet betwist worden ;

dat het totaal gevorderde bedrag overigens overeenstemt met het totaal van de als bewijs overgelegde staten ;

Om die redenen – Beslissend op tegenspraak :

Alle andere en tegenstrijdige besluiten verwerpende, verklaren de vordering ontvankelijk en gegrond (...)

EUROPEES RECHT

Weekoverzicht van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen

(Week 20 - 24 januari 1975)

Op 21 januari 1975 hebben de Franse minister van Justitie, J. Lecanuet, en de President van het Hof, R. Lecourt, een uitzonderlijk fraai bronswerk van Rodin, "Het bronzen tijdperk", plechtig "geïnstalleerd" temidden van de vele kunstwerken die het gebouw van het Hof sieren.

Dit voorheen in het Rodinmuseum te Parijs tentoongestelde beeld is door de Franse Regering welwillend afgestaan aan het Hof. Behalve door de leden en het personeel van het Hof, werd de onthulling bijgewoond door hoge Luxemburgse regeringsfunctionarissen en leden van het Corps diplomatique.

I. Arresten

Zaak nr. 29/74 De Dapper tegen Europees Parlement

Nietigverklaring van de bevordering van drie vertalers.

Zaak nr. 31/74 Galli
(prej. zaak) 23.1.1975

Reeds enkele jaren zijn verschillende Lid-Statens doende de sterke inflatoire prijsstijgingen met overheidsmaatregelen af te remmen. Zo kondigde de Italiaanse regering in 1973 een aantal prijsbeheersingsmaatregelen af, op grond waarvan de grote productie- en distributieondernemingen werden verplicht prijsopgaven en afwijkingen daarvan in te dienen, en waarbij tevens maximumprijzen werden vastgesteld voor de belangrijkste consumptiegoederen. Naar aanleiding hiervan werd het Hof verzocht om uitlegging van een aantal gemeenschapsbepalingen.

De feiten zijn de volgende :

Een groothandelaar in granen en meel uit oliehoudende zaden wordt vervolgd wegens overtreding van de Italiaanse wetsdecreten betreffende deze twee produkten, doch meent dat de Italiaanse prijsregeling in casu niet van toepassing was, niet alleen omdat de produkten onder een communautaire prijsregeling vallen, maar ook omdat een nationale regeling van landbouwprijzen niet verenigbaar is met het Verdrag en met de verordeningen houdende gemeenschappelijke ordening der landbouwmarkten.

De Pretore te Rome wendde zich daarop tot het Hof van Justitie met een aantal prejudiciële vragen. Het Hof besliste dat op de gebieden waarvoor een gemeenschappelijke marktordering geldt, de Lid-Statens niet door eenzijdig vastgestelde nationale bepalingen kunnen ingrijpen in het prijsvormingsmechanisme, zoals dit uit de gemeenschappelijke ordening voortvloeit. Een nationale regeling, ten gevolge waarvan de in het kader der gemeenschappelijke marktordeningen voorziene prijsvorming wordt gewijzigd, is onverenigbaar met de verordeningen houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector granen en de sec-

tor oliën en vetten. Deze gemeenschapsverordeningen waarborgen – met rechtstreekse werking jegens particulieren – het vrije verkeer van goederen, met name door afschaffing van kwantitatieve beperkingen en alle maatregelen van gelijke werking.

Zaak nr. 55/74 Firma R. Unkel tegen Hauptzollamt Hamburg-Jonas
(prej. zaak) 23.1.1975

In april 1972 liet de firma R. Unkel een partij varkensreuzel, bestemd voor uitvoer uit Duitsland via Rotterdam naar het Verenigd Koninkrijk, uitklaren door het Hauptzollamt Würzburg. Overeenkomstig de gemeenschapsregeling gaf dit kantoor twee "controle-exemplaren" aan de firma af. Het douanekantoor te Rotterdam viseerde op de controle-exemplaren de uitgang van de waar uit de Gemeenschap en zond deze exemplaren naar het Hauptzollamt Hamburg-Jonas, het bevoegde Duitse orgaan voor de betaling van uitvoerrestituties. In november 1972 zond verzoekster in het hoofdgeding een restitutieverzoek naar Hamburg-Jonas; dit verzoek werd afgewezen op grond dat het was binnengekomen na het verstrijken van de vervaltermijn van 6 maanden na de dag der vervulling van de douaneformaliteiten bij uitvoer. De firma Unkel kwam tegen deze beschikking in beroep bij het Finanzgericht Hamburg. Van menig dat voor zijn beslissing uitlegging van het gemeenschapsrecht noodzakelijk was, wendde het Finanzgericht zich tot het Hof van Justitie met verzoek om de geldigheidsvoorwaarden en de juiste inhoud van de documenten betreffende de gemeenschappelijke ordening der markten in de sector varkensvlees vast te stellen, alsmede de betekenis van de algemene regels betreffende de toekenning van restitutie bij uitvoer vast te stellen.

Het Hof verklaarde voor recht dat de afgifte van het – in de gemeenschapsregeling voorgeschreven – controle-exemplaar aan de tot restitutieverlening bevoegde instantie geldt als een verzoek om toekenning van restitutie, wanneer uit de vermeldingen op dit exemplaar blijkt dat het betrekking heeft op waren die in aanmerking komen voor restitutie. De stukken betreffende de betaling van de restitutie moeten naast het verzoek om toekenning van restitutie alle stukken bevatten die de bevoegde instantie in staat stellen te controleren of aan de voorwaarden voor toekenning van restitutie is voldaan. Daar niet steeds alleen aan de hand van de rubrieken van het controle-exemplaar kan worden vastgesteld of aan al deze voorwaarden is voldaan, staat het aan de nationale overheidsinstanties om in elk afzonderlijk geval de bewijskracht van de vermeldingen op het controle-exemplaar of de noodzaak van aanvullende bewijsstukken vast te stellen.

Zaak nr. 51/74 van der Hulst
(prej. zaak) 23.1.1975

Het College van Beroep voor het Bedrijfsleven heeft het Hof verzocht om een prejudiciële beslissing inzake de uitlegging van verordening nr. 234/68 van de Raad houdende de totstandbrenging van een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector levende planten en produkten van de bloemteelt. Nog onlangs, in de zaak van Haaster (190/73), werd het Hof gevraagd om uitlegging over de vraag of de nationale overheidsinstanties de teelt van hyacintebollen kan verbieden aan een bloembollenteler die niet in het bezit is van een rechtsgeldig teeltbewijs voor het lopende teeltjaar.

In de onderhavige zaak had het Hof de wettigheid te onderzoeken van twee bij Nederlandse verordeningen ingestelde heffingen, namelijk de "surplusheffing" en de "vakheffing". Aan het Hof waren de volgende vragen voorgelegd: vormen de Nederlandse heffingen "heffingen van gelijke werking" in de zin van het gemeenschapsrecht; brengen de

bepalingen van het gemeenschapsrecht mede, dat het de Nederlandse overheidsinstanties met wetgevende bevoegdheid niet meer is toegestaan enige regeling tot ordening der markten vast te stellen, anders dan ter uitvoering van voorschriften van communautair recht?

Na een diepgaand onderzoek zowel van de teksten zelf als van hun doeleinden, verklaarde het Hof voor recht dat een binnenlandse heffing gelijke werking kan hebben als een douanerecht, wanneer de toepassing ervan de verkoop naar het buitenland zwaarder belast dan de binnenlandse verkoop, of wanneer de heffing dient ter financiering van activiteiten welke beogen de verkoop in het binnenland winstgevender te maken dan de uitvoer of het voor binnenlandse verkoop bestemde produkt op enigerlei wijze te bevoordelen ten koste van het voor uitvoer bestemde. Een binnenlandse heffing op de verkoop van een produkt is onverenigbaar met de uit het Verdrag voortvloeiende discriminatieverboden, wanneer daardoor de verkoop naar het buitenland zwaarder wordt belast dan de verkoop op de nationale markt, of wanneer de opbrengst van de heffing bestemd is om het nationale produkt te bevoordelen.

II. Conclusies

Zaak nr. 189/73 Van Reenen

Indeling van verzoeker in de loopbaan A5/A4.
Advocaat-generaal: H. Mayras.

Zaak nr. 68/74 Alaimo tegen Préfet du Rhône

Verzoek van het Tribunal administratif te Lyon om een prejudiciële beslissing inzake de uitlegging van artikel 12 van verordening (EEG) nr. 1612/68 van de Raad van 15 oktober 1968 betreffende het vrije verkeer van werknemers binnen de Gemeenschap.
Advocaat-generaal: J.P. Warner.

Zaak nr. 28/74 Gillet tegen Commissie

Vergoeding bij beëindiging van de dienst.
Advocaat-generaal: H. Mayras.

Zaak nr. 38/74 Geerlings tegen Commissie

Vergoeding bij beëindiging van de dienst.
Advocaat-generaal: A. Trabucchi.

III. Mondelinge behandeling

Zaak nr. 67/74 Bonsignore tegen de stad Keulen

Verzoek van het Verwaltungsgericht Keulen om een prejudiciële beslissing inzake de uitlegging van artikel 3, leden 1 en 2, van richtlijn nr. 64/221/EEG van de Raad van 25 februari 1964 voor de coördinatie van de voor vreemdelingen geldende bijzondere maatregelen ten aanzien van verplaatsing en verblijf, die gerechtvaardigd zijn uit hoofde van de openbare orde, de openbare veiligheid en de volksgezondheid.

Zaak nr. 69/74

Arbeidsauditeur tegen Cagnon en Taquet

Verzoek van de Politierichtbank te Bergen om een prejudiciële beslissing inzake de uitlegging van artikel 14 van verordening (EEG) nr. 543/69 van de Raad tot harmonisatie van bepaalde voorschriften van sociale aard voor het wegvervoer.

Zaak nr. 33/74 Küster tegen Europees Parlement

Betaling van een aanvullende uitkering; nietigverklaring van intern vergelijkend onderzoek A/43.

Zaak nr. 31/71 Gigante tegen de Commissie

Nietigverklaring van het stilzwijgend besluit tot afwijzing van het verzoek inzake de werking van de invaliditeitscommissie.

Weekoverzicht van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen

(Week 27 - 31 januari 1975)

I. Arrest

Zaak nr. 68/74 Alaimo
(prej. zaak)

Het Hof heeft uitspraak gedaan op een verzoek van het Tribunal administratif te Lyon om uitlegging van een raadsverordening betreffende het vrije verkeer van werknemers, op grond waarvan kinderen van een onderdaan van een Lid-Staat in een andere Lid-Staat op dezelfde voorwaarden tot het onderwijs worden toegelaten als de eigen onderdanen in die Staat. De Conseil Général du Rhône had echter geweigerd aan mejuffrouw Alaimo, dochter van een Italiaanse werknemer in Frankrijk, een studiebeurs te verlenen, op grond dat gezien het grote aantal aanvragen alleen leerlingen van Franse nationaliteit voor geldelijke steun in aanmerking kwamen.

Het Hof besliste dat de gemeenschapsverordening moet worden uitgelegd in die zin dat het bedoelde kinderen een gelijke positie verschafft ten aanzien van alle rechten verbonden aan de toelating tot het onderwijs. Het Hof bevestigde hiermee zijn uitspraak in een soortgelijk geval in juni 1974 (zaak 9/74 - Casagrande).

II. Conclusies

Zaak nr. 66/74
Farrauto tegen Berufsgenossenschaft Wuppertal

Prejudicieel verzoek van het Bundessozialgericht om uitlegging van de term "rechtstreeks" in artikel 56, lid 2, van verordening nr. 4 van de Raad van 3 december 1958 tot uitvoering en aanvulling van de bepalingen van verordening nr. 3 inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers.

Advocaat-generaal : A. Trabucchi.

Zaak nr. 69/74
Arbeidsauditeur tegen Cagnon/Taquet

Prejudicieel verzoek van de Politie rechtbank te Bergen om uitlegging van artikel 14 van verordening (EEG) nr. 543/69 van de Raad van 25 maart 1969 tot harmonisatie van bepaalde voorschriften van sociale aard voor het wegvervoer.

Advocaat-generaal : A. Trabucchi.

INGEZONDEN BIJDRAGE

**Gerechtelijke toetsing van de wet en het constitutionali-
teitsprobleem van wetten met regionaal toepassingsgebied**

De ingezonden bijdrage van Emiel Haesbrouck (*R.W.*, 22 februari 1975, 1597) vergt een reactie.

Schrijver stelt als postulaat voorop dat het Hof van Cassatie zich in het arrest *Le Compte* van 3 mei 1974 "met duidelijkheid" heeft uitgesproken ten gunste van de rechterlijke

toetsing van de wet aan de Grondwet. Hieraan koppelt hij de suggestie dat wetten met regionaal toepassingsgebied door de rechterlijke macht onverbindend zouden kunnen worden verklaard wegens strijdigheid met artikel 6 van de Grondwet, omdat het zeer de vraag is dat al deze wetten zouden steunen op objectieve criteria, die verband houden met het onderwerp van de wet.

Het postulaat is zo niet onjuist, dan toch aan sterke twijfel onderhevig. Een aandachtige lezing van het arrest *Le Compte* van 3 mei 1974 - en van de twee volgende arresten *Le Compte* van 25 juni 1974 en van 6 september 1974 - biedt geen grond voor de stelling dat het Hof van Cassatie "met duidelijkheid" de rechterlijke toetsing aanvaardt.

Door eiser werd in zijn drie eerste middelen - het vierde middel was afgeleid uit de schending van het Verdrag der mensenrechten - telkens gesteld dat het *Koninklijk Besluit* nr. 79 van 10 november 1967 strijdig was met bepaalde artikelen van de Grondwet. In zijn conclusie gaat procureur-generaal W.J. Ganshof van der Meer hierop in: "Maar moeten wij het niet zo opvatten, als wij het middel strikt naar de letter nemen, dat eiser, wat de toetsing van de grondwettigheid betreft, aan het Hof enkel heeft willen voorleggen de vraag van de overeenstemming van het *besluit* met de Grondwet en met het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en van de fundamentele vrijheden. IK NEIG ERTOE DIT AAN TE NEMEN." (hoofdlitters toegevoegd).

In de beantwoording van de drie middelen - hoewel de formulering t.a.v. het derde middel vatbaar is voor uiteenlopende interpretatie - wordt door het Hof van Cassatie telkens het *Koninklijk Besluit* nr. 79 getoetst aan de Grondwet, meer niet. Dit is niet nieuw; het arrest van 3 mei 1974 wijkt niet af van de beginselen, die reeds in het arrest van 20 april 1950 (*Pas.*, 1950, I, 560 met concl. P.-G. Cornil; *Arr. Verbr.*, 1950, 517) waren verworven (in dezelfde zin: K. Rimanque, Overwegingen naar aanleiding van het Cassatie-arrest van 3 mei 1974 inzake *Le Compte* tegen de Orde der Geneesheren, *T.B.P.*, 1974, p. 270).

Eminente commentatoren interpreteren het arrest *Le Compte* anders (J. De Meyer, noot, *R.W.*, 1974-1975, 102-108; A. van Welkenhuyzen, *L'attribution de pouvoirs spéciaux et le contrôle judiciaire de la constitutionnalité des lois*, *J.T.*, 1974, 577-584 en 597-607). De conclusie is dat ter zake minder dan ooit "duidelijkheid" bestaat.

Het probleem van de wetten met regionaal toepassingsgebied, in het vooruitzicht gesteld door de Wet van 1 augustus 1974 op de voorbereidende gewestvorming, is *in se* totaal verschillend van het probleem van de toetsing van de wet aan de Grondwet.

Wanneer men - m.i. ten onrechte, het weze ten overvloede herhaald - de stelling van Haesbrouck zou aanvaarden dat de rechterlijke toetsing in België is ingevoerd, dan geldt de toetsing, o.m. aan artikel 6 van de Grondwet, voor alle nationale wetten zonder onderscheid, inclusief de wetten met een regionaal toepassingsgebied. Er is in deze hypothese geen enkele reden om speciaal te onderlijnen dat deze laatste categorie van wetten zullen worden getoetst.

Weliswaar heeft de Raad van State, afdeling wetgeving, in zijn uitgebalanceerd advies over het ontwerp nr. 301, dat de Wet van 1 augustus 1974 is geworden, o.m. aangevoerd: "Maar opdat het grondwettelijk voorschrift van artikel 6 geëerbiedigd worde, is het nodig dat in ieder concreet geval het onderscheid tussen het gebied waarop de wet toepasselijk is en het gebied waarop de wet niet toepasselijk is steunt op objectieve criteria die verband houden met het onderwerp van de wet".

Dit was lang niet het "belangrijkste" bezwaar van grondwettelijke aard, zoals Haesbrouck meent. Het is overigens geen bezwaar, maar het aanduiden van een risico inherent aan wetten met regionaal toepassingsgebied. In ons systeem

van preventief grondwettigheidstoezicht zal de Raad van State, afdeling wetgeving, zelf de gelegenheid hebben erover te waken dat artikel 6 van de Grondwet geëerbiedigd blijft.

Is zulks voorkomen niet verkieslijk boven een curatieve toetsing? Het is alleszins meer conform aan onze parlementaire traditie, die het laatste woord over de overeenstemming van de wet met de Grondwet aan de verkozenen van het volk laat.

Prof. dr. L.P. SUTENS

MEDEDELINGEN EN BERICHTEN

Hof van Beroep te Antwerpen - Kamers te Hasselt

Uit zijn antwoord op een vraag van kamerlid FÉRIR (*Vragen en Antwoorden, Kamer, 1974-75, 949*) blijkt dat de minister van Justitie na grondig onderzoek tot het besluit gekomen is, dat het niet opportuun is te Hasselt een afdeling van het Hof van Beroep te Antwerpen op te richten.

Dat onderzoek heeft geen elementen naar voren gebracht die voor de provincie Limburg een andere toestand dan voor de provincies West-Vlaanderen, Namen en Luxemburg zouden rechtvaardigen.

Daarentegen werden, met inachtneming van de bestaande toestand en van de redenen die aan het bestaan van de arbeidshoven en de afdelingen ervan ten grondslag liggen, de kamers van het Arbeidshof te Antwerpen in twee afdelingen ingedeeld, waarvan een met zetel te Hasselt en met rechtsmacht over het grondgebied van de provincie Limburg (K.B. van 16 december 1974, *Belgisch Staatsblad* van 21 december 1974).

Hoven en rechtbanken - Officiële publikaties

In zijn antwoord op een vraag van kamerlid EMIEL VANSTEENKISTE (*Vragen en Antwoorden, Kamer, 1974-75, 864*) herinnert de minister van Justitie eraan, dat de beslissingen van het Hof van Cassatie moeten worden gepubliceerd (Wet van 27 ventôse jaar VIII, art. 85; zie *Pasin.*, 1799-1801, 161) en dat het van het hoogste belang is, dat deze beslissingen ter kennis worden gebracht van alle hoven en rechtbanken.

Zo worden in druk gegeven het *Bulletin des arrêts de la Cour de Cassation* (sedert 1834) en de *Arresten van het Hof van Cassatie* (sedert 1937) ingevolge contracten die afgesloten zijn door middel van een toelage in de vorm van abonnementen genomen door het Ministerie van Justitie ten behoeve van de hoven en rechtbanken op grond van het K.B. van 20 januari 1834 (*Pasin.*, 1834, 337).

Op het budget van het Ministerie van Justitie wordt ook een bedrag uitgetrokken voor de publikatie van *Dokumentatie - Gerechtelijke beslissingen inzake jeugdbescherming*.

Op te merken is dat luidens art. 11 van de Wet van 22 maart 1886 de officiële akten van de overheid geen aanleiding geven tot auteursrechten.

Advocaat - Vrijheid van vestiging

Naar aanleiding van het arrest van 21 juni 1974 van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen inzake Reyners-Belgische Staat (zie *R.W.*, 1974-75, 139, met noot) is een ontwerp van koninklijk besluit voorbereid strekkende tot wijziging van het K.B. van 24 augustus 1970 tot uitvoering van een afwijking van de voorwaarde van nationaliteit gesteld bij art. 428 Ger.W. betreffende het voeren van de titel en de uitoefening van het beroep van advocaat. In acht genomen de bepalingen van voornoemd artikel is het

ontwerp voor advies aan de Algemene Raad van de Orde van Advocaten meegedeeld (antwoord van de minister van Justitie op een vraag van senator CALEWAERT, *Vragen en Antwoorden, Senaat, 1974-75, 610-611*).

Zesde Vlaams Congres voor Communicatiewetenschap op 12 maart 1975 te Brussel

Overheidsvoorlichting en nieuwsmedia

Op 12 maart 1975 wordt onder de auspiciën van de Sectie Pers- en Communicatiewetenschappen Vrije Universiteit Brussel, van het Centrum voor Communicatiewetenschappen Katholieke Universiteit Leuven en het Seminarie voor Pers- en Communicatiewetenschap Rijksuniversiteit Gent in het Instituut voor Sociologie van de Vrije Universiteit te Brussel, Johannalaan 44, het Zesde Vlaamse Congres voor Communicatiewetenschap gehouden, gewijd aan het onderwerp overheidsvoorlichting en nieuwsmedia.

Bij de studie van de overheidsvoorlichting heeft zich een belangrijke kentering voorgedaan. Waar aanvankelijk de aandacht zich concentreerde op de vraag "informatie of propaganda", "voorlichting of manipulatie" gaat thans de belangstelling meer en meer uit naar de overheidsvoorlichting gezien als een communicatieproces, waarbij onderzocht wordt hoe de communicatie tussen de overheid en de burger verbeterd en gedemocratiseerd kan worden, hoe de burgers actiever en directer over het staatsbeleid kunnen geïnformeerd worden en in hoeverre de nieuwsmedia hiertoe kunnen bijdragen. Dergelijke bekommelingen lagen aan de grondslag van de installatie in Nederland op 23 september 1968 van de "Commissie Heroriëntatie Overheidsvoorlichting" (beter gekend als de "Commissie Biesheuvel").

Het Zesde Vlaams Congres voor Communicatiewetenschap wenst zich te bezinnen over één aspect van het proces van de overheidsvoorlichting, nl. de manier waarop de onderscheiden instanties betrokken bij de overheidsvoorlichting zich van hun informatietaak kwijten en de rol die de nieuwsmedia hierbij te vervullen hebben.

Bij de organisatie van dit Congres werd er in de eerste plaats naar gestreefd bevoegde personen, representatief voor die verschillende instanties aan het woord te laten.

PROGRAMMA

- 9.30 u. - Welkomstwoord door Prof. Dr. Roger Van Geen, Rector van de V.U.B.
- Inleiding door Prof. Dr. Guido Van Parys, Sectievoorzitter.
- 9.45 u. - Openbaarheid van het overheidsbeleid. door Dr. Jan Van Putten, Lector aan de Vrije Universiteit Amsterdam; Rapporteur van de Commissie Biesheuvel.
- 10.30 u. - De Belgische overheidsvoorlichting. door de Directeur-Generaal van het Belgisch Instituut voor Documentatie en Voorlichting.
- 11.15 u. - Koffie.
- 11.45 u. - The relations between a democratic government and the press. door Pierre Salinger, Oud-Perschef van het Witte Huis te Washington, Correspondent van "l'Express".
- 13.00 u. - Lunch.
- 15.00 u. - Hervatting van de Congreswerkzaamheden onder het voorzitterschap van Prof. Dr. Jan Briens.
- De geschreven pers tegenover de overheidsvoorlichting in België.

door Marcel Bauwens, Stageleider aan de V.U.B., Adjunct-Secretaris-Generaal van "Le Soir".

15.45 u. — Les grands devoirs de l'information télévisuelle. door Arthur Conte, Oud-Minister, Oud-President Directeur-Generaal van de O.R.T.F.

16.45 u. — Algemeen besluit door de Sectievoorzitter.

17.00 u. — Receptie.

International Legal Cooperation

The Faculty of Law of the Vrije Universiteit Brussel announces that with the collaboration of the Franqui Foundation a Post-graduate Program in International and Comparative Law will be offered from October 1975 through June 1976. These courses lead to a degree of master in international and comparative law.

Seminars :

- Introduction to the civil law system or introduction to the common law system ;
- International cooperation in private law ;
- International institutional cooperation ;
- International economic institutions ;
- International cooperation in criminal law ;
- International cooperation in European law (part 1 : general problems ; part 2 : series of lectures by E.E.C. officials) ;
- International cooperation in human rights ;
- Selected problems on international and comparative law (visiting lectures).

Teaching staff :

- Members of the teaching staff of the Law Faculty of the Vrije Universiteit Brussel, of other Belgian Law Faculties, guest professors of foreign universities and experts from international organizations.

Admission :

- possession of a basic law degree (LL.B., lic. en droit ; lic. in de Rechten)
- evidence of fluency in English, passive knowledge of French

Tuition :

- enrollment + examination fee - 6.500 Belgian francs
- casebooks and materials 4.000 Belgian francs
- fellowships : some full and partial fellowships will be available for foreign and Belgian applicants

Applications :

- before May 1, 1975 (decisions communicated before May 15)

For information and application forms write to : Vrije Universiteit Brussel, Program on International Legal Cooperation, c/o professor dr. B. De Schutter, Ad. Buyllaan 105, 1050 Brussels, Belgium.

TIJDSCHRIFTEN

Verzameling der arresten van de Raad van State—jg 1974
maart-april
Rechtspraak.

Tijdschrift voor Notarissen—jg 1974
nr 12

J. Van Houtte, Improductiviteit van een onroerend goed als grond van belastingvermindering—Rechtspraak—Bibliografie—Alfabetische inhoudstafel.

Tijdschrift voor Gemeenterecht—jg 1974
nr 11 en 12

Wegen—Aanbestedingen—Begroting—Belastingen—Fusies der gemeenten—Militie—Ontvanger—Personeel—Onderwijzend personeel—Secretaris—Stedebouw—Talen—Alfabetische tafel—Chronologische tafel.

De Gemeente—jg 1974
nr 12

Van de redactie—In en rond de vereniging—R. Crevels, Gemeentelijk beleid inzake subsidies aan plaatselijke verenigingen—R.M. Horion, Parlementaire kroniek—P. Hautphenne, Cultuurraad voor de Nederlandse cultuurgemeenschap—Actualiteit—Wetgeving—Rechtspraak (met commentaar)—J. Verhasselt, Verzorg uw taal—Kroniek "Openbare onderstand".

Tijdschrift van de Vrederechters—jg 1974
nr 11

Kroniek van de vredegerichten—Rechtspraak : beknopte inhoud—Jurisprudentie.

Tijdschrift voor Sociaal Recht—jg 1974
nr 7

G. Vandermeulen, De ontbindende voorwaarde in een arbeidsovereenkomst—Rechtspraak—Korte inhouden—Bibliografie.

Belgische Rechtspraak in Handelszaken—jg 1973
nr 11-12
Rechtspraak.

Europees Vervoerrecht—jg 1974
nr 6

Peter R.C. Haanappel, The IATA Conditions of Contract and Carriage for Passengers and Baggage—J. Naveau, L'évolution du droit des transports aériens—Rechtspraak—Communiqués.

Bulletin van de Europese Gemeenschappen—jg 1974
nr 10

Documenten, feiten en studies—Gemeenschapsactiviteiten in oktober 1974—Publikaties.

Journal des Tribunaux—jg 1975
nr 4895

Danielle Lurquin-Stavaux, L'administration des immeubles à appartements à travers la jurisprudence de ces cinq dernières années—Jurisprudence—Chronique judiciaire.

nr 4896

Georges-Albert Dal, La constitution de partie civile de la victime de l'émission de chèque sans provision—Ch.-L. Closset et Ch. Verheyden, Nationalité des parties et compétence territoriale du tribunal de la jeunesse en matière civile—Jurisprudence—Notes de jurisprudence—Chronique judiciaire.

nr 4897

Jean François Leclercq, Observations sur la justice militaire—Etienne Verougstraete, Encore le problème des pénalisations séparées—Robert Blondiaux, Le stage judiciaire. Réflexions sur la loi du 8 avril 1971—Jurisprudence—Notes de jurisprudence—Chronique judiciaire.